



POROČILO O IZVAJANJU PROGRAMA ZA IZBOLJŠANJE ŽIVLJENJA INVALIDOV V MO VELENJE ZA LETO 2022

Zveza delovnih invalidov Slovenije je leta 2004 Mestni občini Velenje (v nadaljevanju MO Velenje) podelila naziv Občina po meri invalidov, ki ga ohranja vse do danes. Kot občina po meri invalidov MO Velenje načrtno razvija, spodbuja in realizira dejavnosti ter ukrepe, ki bistveno prispevajo k večji kakovosti osebnega življenja invalidov in njihovih družin, ustvarja možnosti za njihovo socialno vključenost in za aktivno udeležbo v družbenem življenju občine z namenom udeležanja pravic človeka in državljana.

Strateški dokument MO Velenje za uresničevanje skupne naloge zagotavljanja dostopnosti grajenega okolja, javnih prevozov, informacij ter raznovrstnih storitev in programov invalidnim osebam smo do zdaj naslovili Program za izboljšanje življenja invalidov v MO Velenje, ki je veljal za obdobje 2018-2021. Naziv občina po meri invalidov ni mogoče uvajati oziroma ohranjati brez usmeritev in ciljev, zato smo v MO Velenje začeli s pripravami za izdelavo nove Strategije razvoja socialnega varstva. Izboljšanje življenja invalidov obsega razvojni načrt posebne vrste, ki se lahko odlično dopolnjuje z vsemi ostalimi področji socialnega varstva. Strategija je razvojni dokument, ki vključuje aktivno sodelovanje tudi invalidov. MO Velenje bo v politike razvoja najprej vključevala, šele nato opredeljevala in sklepala, kajti normativi in standardi so dinamične vrednote, ki jih je potrebno preverjati.

S projektom Občina po meri invalidov želimo doseči naslednje:

- Izboljšati obveščanje in osveščanje občanov o položaju, pravicah in potrebah invalidov, njihovem uveljavljanju kot neodvisnih državljanov in integraciji v vsa dogajanja v občini (konference, okrogle mize, info točka, osveščanje otrok v OŠ...).
- Zagotoviti pogoje za vključevanje invalidov v procese odločanja na občinski ravni, na področjih, ki so za invalide pomembni (Aktivi delovnih invalidov).
- Razvijati podporno okolje, službe, programe, ki omogočajo čim bolj neodvisno življenje invalidov in poudarjanje njihovih sposobnosti (zaposlovanje invalidov, pomoč na domu, izvajanje programov ZD Velenje, zaposlitvena rehabilitacija invalidov, socialna vključenost invalidov, brezplačni obiski prirediteljev za invalide...).
- Odpravljanje ovir, ki onemogočajo ali otežujejo neodvisno življenje invalidov (ureditev dostopov – klančin, označitev parkirnih mest, ureditev dvigal za invalide, namestitve stopniščnih vzpenjalcev, bankomati za slepe in slabovidne, Lokalc za invalide...).
- Ostalo: dodelitev ali zamenjava stanovanj invalidom, brezplačno koriščenje dvoran, sofinanciranje programov invalidskim društvom, sofinanciranje javnih del...).

V spodnjih poglavjih so zajete aktivnosti društev, zavodov in organizacij v MO Velenje, ki so se odzvali povabilu in predstavili aktivnosti, ki so jih izvedli v letu 2022.

1. OSVEŠČANJE IN INFORMIRANJE JAVNOSTI O INVALIDSKI PROBLEMATIKI

Spletni servis **Pobude občanov** je javno dostopna storitev MO Velenje, s katero občankam in občanom omogočamo lažjo komunikacijo z upravo in je namenjen njihovem sodelovanju pri urejanju in sooblikovanju življenja v mestu in občini. Deluje od leta 2012, dosegljiv je na spletni strani MO Velenje: <https://pobude.velenje.si/#>. Na tej spletni platformi lahko občanke in občani podajo pobudo, pohvalo, pritožbo, oziroma upravo opozorijo na morebitne pomanjkljivosti z različnih področij (ceste, parkirišča, javna razsvetljava, mestne zelenice, prehodi za pešce ipd.). Spletna aplikacija omogoča, da se s klikom na zemljevid ali vnosom zelene ulice določi lokacija, na katero se pobuda nanaša. Pri oddaji določiš tip pobude, predmet, vsebino, lahko pa se dodajo tudi priponke (fotografije).



MESTNA OBČINA VELENJE

Ker je 3. decembra mednarodni dan invalidov, župan Mestne občine Velenje vsako leto povabi na sprejem velenjske invalide. Na občinskih proslavah že vrsto let zagotavljamo tudi tolmačenje za gluhe in naglušne.

Oktober je mesec, ki ga zaznamuje mednarodni dan starejših in za to priložnost, je župan Mestne občine Velenje Peter Dermol na sprejem povabil vse starejše občanke in občane naše občine in tudi vse naše invalide. V ponedeljek, 3. oktobra, jih je tako sprejel v Domu kulture Velenje.

Svet za invalide Mestne občine Velenje se je preteklem letu sestal enkrat.

Projekt Evropski teden mobilnosti (v nadaljevanju ETM) je med 16. in 22. septembrom 2022 potekal po vsej Sloveniji. Tudi Mestna občina Velenje je letos sodelovala pri tem projektu. V torek, 20. septembra, smo v sodelovanju z Zavodom za turizem Šaleške doline v Vili Bianci izvedli delavnico Spodbujanje aktivne mobilnosti starejših. Starejše smo seznanili z električnimi kolesi, saj električno kolo vsakemu kolesarju bistveno podaljša in olajša doseg končnega cilja ter minimizira napor pri vzponih, seznanili pa smo jih tudi z nakupom novega električnega tricikla (slika spodaj), primerne za gibalno ovirane, ki je na voljo za izposajo pri Zavodu za turizem Šaleške doline. Predstavili smo tudi električna kolesa iz brezplačnega sistema za izposajo koles Bicy.



2. STROKOVNO-PODPORNE STORITVE IN PROGRAMI

Na Upravni enoti Velenje je v letu 2022 bilo za 100% več rešenih upravnih zadev, v primerjavi z letom 2021. Tako je bilo izdanih 28 odločb za nakup enostavnih tehničnih pripomočkov, izdani 2 odločbi za enostavnejšo in 2 za zahtevnejšo prilagoditev vozila ter 2 odločbi za zahtevnejši tehnični pripomoček. V letu 2022 je bilo izvedenih tudi več drugih upravnih nalog, saj je bilo izdanih 186 evropskih kartic ugodnosti za invalide in izdanih 47 vrednotnic za plačilo tehničnih pripomočkov in prilagoditve vozila. Tudi v letu 2022 je sodelovanje z invalidskimi organizacijami na območju Mestne občine Velenje vseskozi dobro potekalo.

V letu 2022 se zakonodaja na področju invalidov ni spremenila. Pri reševanju upravnih postopkov v zvezi z invalidi se uporablja Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI) in podzakonski akti, in sicer Pravilnik o tehničnih pripomočkih in prilagoditvi vozila, Pravilnik o EU kartici ugodnosti za invalide in Pravilnik o psih pomočnikih. Po sprostitvi vseh preventivnih ukrepov v zvezi s COVID-19, so na UE vse stranke osebno sprejemali, brez predhodnega naročanja. Nemoteno so bili dosegljivi po telefonu za vsa navodila in poizvedbe. V mesecu marcu 2022 sta se uslužbenki UE Velenje udeležili delavnice v zvezi z možnostjo predelave vozil, ki ga je organiziral Univerzitetni rehabilitacijski center SOČA. Drugih izobraževanje pristojno ministrstvo ni izvedlo.

Urad za družbene dejavnosti MO Velenje skrbi za (do)plačevanje oskrbe in bivanja občankam in občanom MO Velenje, ki so vključeni v institucionalno varstvo v splošnih, posebnih in varstveno-delovnih centrih po Zakonu o socialnem varstvu v letu 2022 v povprečju 80 občankam in občanom na mesec. V letu 2022 so povprečno 78 uporabnikom mesečno zagotovili pomoč na domu. V letu 2022 je bilo na mesec opravljeno povprečno število učinkovitih 1.673,25 ur, število učinkovitih ur na enega oskrbovalca na mesec 106,80 ur. Skupaj je bilo v letu 2022 opravljenih 20.079 učinkovitih ur. Povprečna cena na uporabnika je bila 4,69 evrov/uro storitve.



MESTNA OBČINA VELENJE

Od 1.4.2021 socialno varstveno storitev **pomoč družini na domu** izvaja javni socialno varstveni zavod DVO Velenje. V letu 2022 so oskrbovalke opravile skupno 20.079 ur pomoči na domi v Mestni občini Velenje. Na dan 31.12.2022 je bilo zaposlenih 18 oskrbovalk za področje MO Velenje. Povprečna cena uporabnika v MO Velenje je znašala 4,69 eur/uro storitve. Ekonomska cena storitve za opravljene ure pomoči na domu je v letu 2022 znašala 430.817,07 EUR. Prispevek MO Velenje k plačilu storitve je v letu 2022 znašal skupaj 343.952,75 EUR.

MO Velenje je tudi v letu 2022 zagotavljala brezplačne tople obroke v programu **Javna kuhinja**. Uporabnikov je bilo približno 90 na mesec.

Socialno ogrožene občanke in občani MO Velenje imajo možnost uveljavljanja pravice **do enkratne izredne denarne pomoči**. V preteklem letu je bilo izdanih 247 enkratnih izrednih denarnih pomoči za hrano in plačilo mesečnih položnic v višini 73.370 EUR.

Odbor za pomoč občankam in občanom MO Velenje je bil ustanovljen v letu 2009 z namenom, da bo uravnoteženo skrbel in koordiniral dobrodelne aktivnosti za pomoč posameznikom in družinam v MO Velenje. Hkrati z odborom je bila ustanovljena Delovna skupina za ugotavljanje upravičenosti do pomoči s podračuna za dobrodelne namene MO Velenje, katere naloga je priprava predlogov za dodelitev pomoči v skladu s Pravilnikom o dodeljevanju denarnih pomoči s podračuna za dobrodelne namene MO Velenje. Naloga odbora je, da po pregledu predlogov delovne skupine sprejme končno odločitev o tem, kdo je upravičen do sredstev. Odbor se je v letu 2022 zaradi finančnih in socialnih stisk občanov sestal devetkrat. Obravnaval je šestnajst vlog za pomoč socialno ogroženim družinam in posameznikom. Petnajstim vlagateljem je bila pomoč odobrena. Za pomoč družini zaradi požara je skupaj z občani zbral nekaj več kot 15 tisoč evrov. Za nakup kombija za prevoz invalidne osebe je odbor namenil 2 tisoč evrov, za plačilo položnic socialno šibkih 3.860 evrov, skoraj 2 tisoč evrov tudi za plačilo stroškov pogrebov socialno šibkih. Za novo opremo Varstveno delovnega centra SAŠA je namenil 3 tisoč evrov, za pomoč otrokom v stiski je 3 tisoč evrov namenil Medobčinski zvezi prijateljev mladine Velenje (MZPM Velenje), za pomoč starejšim v stiski je 3 tisoč evrov namenil tudi Domu za varstvo odraslih Velenje, 2 tisoč evrov Plavalnemu klubu Velenje, Društvu distrofikov Slovenije 500 evrov, 5 tisoč evrov za počitnice otrok, ki jih je organizirala MZPM Velenje, za akcijo Deželak junak pa tisoč evrov.

V Mestni občini Velenje od meseca marca 2014 izvajamo projekt **Donirana hrana**, katerega glavni namen je organizirati prevzem in predajo hrane, ki je pred iztekom roka uporabnosti in bi jo drugače trgovci ob koncu dneva dali v uničenje oziroma zavrgli. Krovno projekt koordinira Zveza Lions klubov Slovenije, v Velenju pa prevzem hrane organizirajo prostovoljci Lions kluba Velenje, soudeleženci pri razvozu so Rotary klub Velenje, Rdeči križ Slovenija OZ Velenje in Strokovni svet za socialna vprašanja pri Območni organizaciji Socialnih demokratov Velenje. Prejemniki oziroma razdeljevalci hrane so Društvo upokojujencev Velenje, Društvo Invalid Konovo in Medobčinsko društvo invalidov Šaleške doline Velenje. Le-ti hrano na osnovi urejenih seznamov razdelijo socialno ogroženim posameznikom in družinam. Hrano v Velenju donirajo Mercator Center Velenje, Interspar Šalek, Hipermarket Spar Velenjka, Hipermarket Spar Velenje, Hofer Partizanska cesta, Hofer Selo, Lidl Velenje in pekarna Hrustljava skušnjava. Prevzem hrane poteka vsak dan po obratovalnem času trgovin, tudi med vikendi in prazniki. V letu 2022 so sodelujoči v projektu razdelili 10,5 ton ter 161.089 kosov hrane. Skupna vrednost razdeljene podarjene hrane je znašala 243.546,41 evrov. V primerjavi z letom prej je bilo v letu 2022 med prejemnike razdeljene več hrane. Ker je projekt Donirana hrana med občankami in občani Mestne občine Velenje dobro sprejet, ga bodo prostovoljci velenjskih organizacij izvajali tudi v prihodnje.

Društvo Sožitje Velenje (Medobčinsko društvo za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju) je v letu 2022 izvajalo naslednje aktivnosti, ki so pomagale k izboljšanju življenja invalidov - oseb z motnjami v duševnem razvoju – OMDR:

- Program za usposabljanje in razbremenjevanje družin. Program so izvedli v obliki vikend seminarja v trajanju 5 dni od 7.5.2022 do 11.5.2022 v Ankaranu. Programa se je udeležilo 74 oseb (OMDR in družine) in 5 prostovoljcev spremljevalcev. Program je zajemal izobraževalni del za starše oz. skrbnike in rekreativno družabni del za vse udeležence. Trajanje programa je bilo daljše zaradi možnosti koriščenja sredstev iz obdobja COVID. V okviru programa za usposabljanje in razbremenjevanje so bila organizirana tudi izobraževanja z naslednjimi temami: Prezaščen otrok-izgorelost staršev, Skrbi staršev, systemske oblike skrbi za OMDR in zakonske spremembe, Svetovanje na področjih uveljavljanja pravic s področja zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja. Udeležilo se ga je 39 oseb (starši).



MESTNA OBČINA VELENJE

- Program rehabilitacije (hidroterapija in terapija s konji). Hidroterapija je potekala v Zdravilišču Laško in Termah Topolšica. Terapija s konji se je izvajala v Konjeniško - terapevtskem zavodu Arion. V Termah Laško je bilo udeleženi 8 gibalno oviranih oseb s spremljevalci, skupaj 46 aktivnosti. Program je so vodili 3 prostovoljci. Aktivnosti so potekale mesecu novembru in decembru 2022. V Termah Topolšica se je hidroterapije udeležilo 38 oseb s spremljevalci, skupaj 48 hidroterapij. V programu so sodelovali 3 prostovoljci. Hidroterapije so potekale v drugi polovici leta 2022. Terapije s konji se je udeležilo 9 OMDR, skupaj 48 terapij. Terapije so se izvajale od februarja do maja in od novembra do decembra 2022. Program sta spremljala 2 prostovoljca.
- Rekreativna dejavnost (bowling). Bowling se je odvijal v Velenju vsak zadnji petek v mesecu (razen julij in avgust). Aktivnosti se je udeležilo 52 oseb, skupaj 159 zabeleženih obiskov. Program sta vodili 2 prostovoljki, udeleženci so OMDR in družine.
- Športna dejavnost. Športna dejavnost se je izvajala v sodelovanju s Plavalnim klubom Velenje. V skupino »Delfinčki« je vključenih 18 članov društva s statusom OMDR. Treningi plavanja potekajo 3x tedensko, 11 mesecev na leto. V letu 2022 je bilo izvedenih vrsto tekmovanj tako v slovenskem kot v mednarodnem okolju (Salzburg, Lignano-svetovni pokal, Split, Velenje, SOS Celje, Trbovlje, Brno, Zagreb, Krakow, Rab, Portugalska-svetovno prvenstvo). OMDR so trenirali in spremljali na tekmovanjih 3 trenerji in 6 prostovoljcev.
- Posebne socialne aktivnosti: V septembru so izvedli druženje članov društva v obliki piknika, ki se ga je udeležilo 61 članov od tega 4 prostovoljci-spremljevalci. 1.10.2022 so izvedli ekskurzijo na Goričko z ogledom Vulkanije in grada Grad. Ekskurzije se je udeležilo 40 članov društva od tega 2 spremljevalki. 7.12.2022 so organizirali tradicionalno srečanje družin v Kolodvorski restavraciji. Srečanje je namenjeno izmenjavi mnenj in skromni obdaritvi OMDR (Miklavž). Srečanja se je udeležilo 125 članov društva od tega 5 prostovoljcev. 14.12.2022 so organizirali ogled praznične Ljubljane, ki se ga je udeležilo 47 članov društva, od tega 5 spremljevalcev prostovoljcev.
- Obiski družin na domu. V društvu organizirajo obiske na domu članov OMDR, ki niso vključeni v nobeno institucionalno obliko. Obiske so izvedli v juliju in avgustu 2022 pri 13 osebah in izročili majhna darila. Obiske sta izvedli 2 prostovoljki.
- Klub mladih/Kulturne dejavnosti. V okviru te dejavnosti je bil organiziran obisk kina v Celju, ki je posebej zaželen pri OMDR. OMDR so se udeležili dveh predstav (1.6.2022 in 10.11.2022). Predstav se je udeležilo 24 oseb, od tega 6 spremljevalcev, skupaj v dveh obiskih 32 udeležencev.

V **Društvu za razvoj človeških virov in socialnih programov NOVUS** so v letu 2022 nadaljevali s pilotno podporo, svetovanjem in opolnomočenem najranljivejše ciljne skupine v Mestni občini Velenje. S (projektno – »VšečkAM in GREM – Karierni center za mlade«) pilotno izvedbo kariernih aktivnosti po meri invalidov, so organizirali motivacijske delavnice s preventivno timsko obravnavo učencev OŠ III. CVIO in dijakov, pri katerih je večja verjetnost, da imajo težave pri nadaljnjem izobraževanju in zaposlovanju. Aktivnosti so bile usmerjene v boljše poznavanje osebnostnih lastnosti ter socialno pripravo mladih za bolj optimalno iskanje ter aktivacijo na samostojni poklicni poti (prepoznavanje spretnosti, dosežkov, odkrivanje pozitivnih osebnostnih lastnosti ter krepitev šibkejših področij, krepitev socialnih ter komunikacijskih veščin, prepoznavanje stresa in soočanje z le-tem). V okviru delavnic so mladim zagotavljali skupinsko obravnavo, da so le-ti ob zaključku OŠ in SŠ programov vključeni v čim bolj samostojno življenje, iskanje zaposlitve, nadaljevanje izobraževanje/usposabljanje, pridobivanje kvalifikacij ali v zaposlitev samo oz. za večjo socialno vključenost. Karierni aktivnosti so temeljile na metodah specialne pedagogike, izkustvenega učenja za potrebe spoznavanja poklicev, socialnega in vključevanja na trg dela in nadaljnje integracije mladih s posebnimi potrebami v programe poklicnega izobraževanja (izboljšanje zaposlitvenih možnosti, samozavest in samospoštovanje, socialna vključenost, finančna neodvisnost, razvoj kariere, opolnomočenje).



Zaradi potreb po poklicnem usmerjanju otrok s posebnimi potrebami v času osnovnega in srednjega izobraževanja pa so v preteklem obdobju organizirali strokovni posvet, ki je bil namenjen razrednikom in strokovnim svetovalcem šol, ki se ukvarjajo z otroki s posebnimi potrebami se pri svojem delu ponudil odgovore na njihove izzive glede podajanja snovi otrokom s posebnimi potrebami. V sklopu strokovnega posveta so podali priporočila in dodatne strokovne usmeritve glede uporabe izobraževalnih metod ter predstavili oblike, načine za sodelovanje strokovnih delavcev šol s starši in drugimi institucijami. V sled temu je bil ključni namen v nujenju informacij o načrtnem spremljanju otrokovega razvoja, spremljanju učinkov ustrezne pomoči ter strokovnem in kakovostnem premagovanju primanjkljajev ter razvijanju spretnosti otrok s posebnimi potrebami za izboljšane možnosti na poklicni poti.

V sklopu aktivnosti **Centra za družine Harmonije** so za osebe s posebnimi potrebami izvedli 25 delavnic, katerih se je v povprečju udeležilo 7 uporabnikov. Nekatere delavnice so bile usmerjene v spoznavanju računalniške programske opreme (Word, Excel) in telefonskih aplikacij, na drugih so se pogovarjali o družini in odnosih, na tretjih pa govorili o čustvih. Na delavnicah so kvalitetno preživeli prosti čas in se bolje spoznali.

Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih Velenje je samostojna, neprofitna invalidska organizacija s statusom društva, ki deluje v javnem interesu ter si prizadeva za enakopraven položaj in pravice gluhih, naglušnih, gluhoslepih in oseb s polževim vsadkom. Društvo je za člane na nek način njihov drugi dom. Omogoča jim razvijanje pozitivne identitete, ustvarjanje specifične kulture gluhih, uporabo svojega jezika, svoje socialno okolje in lažjo integracijo. Gluhota je nevidna invalidnost, saj jo okolica zazna šele ob komunikaciji s posameznikom, ki je zelo otežena. Zaradi okvare sluha imajo največ težav pri sporazumevanju in komunikaciji z okoljem, v katerem živijo, se izobražujejo, delajo in preživljajo prosti čas. Komunikacijske ovire, nezmožnost interakcije z okoljem zaradi okvare in popolne izgube sluha so vzrok različnih oblik socialne izključenosti. Osebe z okvaro sluha so zato pogosto izrinjene iz družbenega dogajanja, socialni stiki pa so osiromašeni. To pri njih povzroča osamljenost, občutke izolacije in nagibanje k umiku v svoj svet – v svet tišine. Temeljni cilj združevanja oseb z okvaro sluha je ustvarjanje možnosti za enakopravno in čim bolj popolno vključevanje v življenjsko, delovno okolje in družabno življenje ter posredovanje pravih in pravočasnih informacij s področja zakonodaje, izobraževanja, pravic in dolžnosti. V društvu se za gluhe, naglušne, gluhoslepe in osebe s polževim vsadkom izvajajo posebni socialni programi in ostali projekti, ki jih uporabniki soustvarjajo in so odsev njihovih posebnih potreb. Z njimi izpolnjujejo zastavljene cilje in poslanstvo društva. Vsebinsko programi zagotavljajo varovanje pravic, socialni razvoj, vplivajo na razvoj medčloveških odnosov in na kakovost življenja posameznika, njihovih družin, njihovega dostojanstva in neodvisnega življenja. Zato so ti programi dopolnitev storitvam javnih služb in minimalni državni skrbi in jo velikokrat tudi nadomeščajo na številnih področjih življenja in dela. Z njihovim izvajanjem opozarjajo državne institucije na posledice gluhot: na omejeno dostopnost do informacij, slabo socialno varnost in težave v rednem izobraževanju, zaposlovanju ter vključevanju v življenjski prostor.

V letu 2022 so izvajali štiri posebne socialne programe, v okviru katerih so izvedli številne aktivnosti, to so Usposabljanje za aktivno življenje in delo in preprečevanje socialne izključenosti gluhih, naglušnih in gluhoslepih, Informativna dejavnost, Kultura gluhih in Rekreativna in šport.

Usposabljanje za aktivno življenje in delo in preprečevanje socialne izključenosti gluhih, naglušnih in gluhoslepih je usposabljanje oseb z okvaro sluha za aktivno, samostojno življenje in delo ter preko informiranja o novostih in zanimivostih iz vseh življenjskih področij, seznanjanja z novimi besedami, kretnjami, izboljšati pismenost in razumevanje. Pomemben cilj je krepitev samozavesti in samopodobe ter sprejemanje samega sebe. Poudarek pa je tudi na neformalnem druženju in koristnem preživljanju prostega časa. Eden izmed pomembnih ciljev je doseganje večje enakovrednosti pri vključevanju v življenje in delo, prepoznavanje in reševanje osebnih stisk preko vključevanja posameznika v proces soustvarjanja rešitve. Trudijo se dosegati tudi zagotavljanje pravic oseb z okvaro sluha ter, preko povezovanja z lokalno skupnostjo, njihovo večjo socialno vključenost. Tudi starše in svojce želijo osveščati o možnostih, pravicah in jim nuditi oporo, pomoč. Želijo izboljšati skrb za zdrav način življenja ter psiho-fizično kondicijo. Namen je tudi nuditi osebno asistenco in psihosocialno pomoč. Zaradi obsežnosti vsebine so program razdelili na dva sklopa. Prvi sklop je Usposabljanje za aktivno življenje in delo gluhih, naglušnih, gluhoslepih in oseb s polževim vsadkom. Zaradi težav, ukrepov v zvezi s covidom so pri članih opazili pojav duševnih stisk in težav. Zato so jim bili ves čas na voljo za individualno pomoč, pogovor. Stike so navezovali tudi prek družabnih omrežij, video klica, sms sporočil, el. pošte in telefona. Redno so jih obveščali o vseh pomembnih informacijah, novostih. Takoj ko je bilo možno, so odšli na teren in nekatere člane obiskali na njihovih domovih. V okviru programa so uporabnikom, njihovim družinam in svojcem nudili osebno pomoč pri soočanju s težavami,



stiskami in pri reševanju nepredvidenih situacij. Uporabnike programa so seznanjali z novostmi na področju zakonodaje in ostalih življenjskih področjih. Večkrat so jim nudili spremstvo in pomoč pri urejanju zadev in pri premagovanju komunikacijskih ovir. Drugi sklop pa je Medgeneracijsko stičišče oseb z okvaro sluha. V okviru sklopa so skrbeli za preprečevanje socialne izključenosti, osamljenosti. Preko srečanj oseb z različnimi okvarami sluha in iz različnih starostnih skupin so omogočali večjo vključenost in prispevali k boljšemu psihičnemu počutju. Z organizacijo predavanj iz različnih življenjskih tematik so jim ponudili informacije, do katerih težje dostopajo in jim približali teme, ki jih zanimajo in jim bodo v pomoč v vsakdanjih situacijah. Tedenska družabna srečanja in srečanja naglušne skupine za samopomoč so potekala z omejitvami. Vsa predavanja in delavnice, družabna srečanja so bila izvedena v naravi oziroma v najeti večji dvorani. Veliko pozornosti so namenili skrbi za zdravje ter za dobro psihofizično počutje in se veliko gibali na prostem. Seznanjali in osveščali so starše in svojce o problematiki gluhoti, naglušnosti, gluhoslepote, polževem vsadku.

Namen programa *Informativna dejavnost* je osebam z okvaro sluha omogočiti dostopnost do ažurnih informacij v njim razumljivem znakovnem jeziku in z uporabo ustreznih tehničnih pripomočkov. S programom neposredno povečujemo osveščenost družbe o osebah z okvaro sluha, njihovih potrebah, pravicah, možnostih in aktivnostih društva. Dvigujejo prepoznavnost slovenskega znakovnega jezika, odpravljajo diskriminacijo. Uporabnike seznanjajo s splošnimi informacijami, kot tudi s programi, ki se izvajajo zanje. Zaradi komunikacijske oviranosti, nerazumljenih tujk in vsebine, so osebe z okvaro sluha v neenakopravnem položaju v primerjavi s slišnimi. V korona obdobju so v okviru tega programa bili še bolj dejavni, saj so skrbeli za redno obveščanje njihovih članov. Program je zajemal navezovanje stikov in sodelovanje z različnimi institucijami in lokalno skupnostjo. Uporabnike in širšo javnost so redno obveščali o aktivnostih v društvu, problematiki okvare sluha, pravicah in posebnih potrebah oseb z okvaro sluha in tehničnih pripomočkov. Člane so obveščali o dejavnostih društva in njihovih pravicah preko obvestil na oglasni deski v društvu, pošte, elektronske pošte, sms sporočil, družabnega omrežja Facebook, spletne strani društva, javnih medijev (lokalna televizija), preko časopisnih člankov v lokalnem časopisu Naš čas, Savinjske novice in revije Iz sveta tišine, na sestankih in na predavanjih. Program je zajemal tudi sodelovanje pri oblikovanju prispevkov za časopis Iz sveta tišine. V sklopu tega programa so izvajali sestanke upravnega in nadzornega odbora, inventurne komisije občni zbor članov, samopomočne skupine naglušnih, predstavitev društva na stojnici Velenje mesto zdravja, predstavitev problematike na OŠ Gorica in podružnici, predstavitev problematike v Vrtcu Mozirje in Rečica, stojnica na občinskem prazniku Občine Rečica in gostovanje na radiu Štajerski val.

Kultura gluhih se kaže z močno identiteto oseb z okvaro sluha. Je oblika izražanja kulturne identitete z uporabo znakovnega jezika in se usmerja v gledališče, ples, filmsko in foto ustvarjalnost. Namen programa je omogočiti članom možnost kulturnega izražanja in udejstvovanja na kulturnih prireditvah, razvijanje talenta in boljšo prepoznavnost kulture gluhih v družbi. Program jim nudi pridobivanje pozitivnih izkušenj, ki so motivacija za nadaljnje udejstvovanje. Kultura je področje, kjer se lahko osebe z okvaro sluha udeležujejo, popestrijo dogajanje in pokažejo svoje izrazne sposobnosti. Druženje s sebi enakimi, pridobivanje informacij in izmenjava izkušenj so za osebe z okvaro sluha izrednega pomena, saj so sproščeni in se počutijo upoštevanе. Zaradi komunikacijskih ovir gluhe in naglušne osebe ne morejo sodelovati z ostalimi amaterskimi gledališkimi skupinami in se vključevati v druge aktivnosti s področja kulture. Program se je izvajal v prilagojeni obliki. Nekaj delavnic v času epidemije niso mogli izvesti. Program je obsegal vključevanje v kulturne aktivnosti, pripravo gledaliških predstav, deklamacij, obeleževanje pomembnih kulturnih in ostalih dogodkov, razne ustvarjalne delavnice in predavanja. Program je zajemal tudi kulturne in strokovne ekskurzije po Sloveniji. V okviru programa so izvedli delavnice, kjer se ustvarja z glino, ogled kulturnih znamenitosti Velenja, prireditve ob dnevu žena, velikonočna ustvarjalna delavnica, gledališki festival gluhih, peka glinenih izdelkov, delavnica izdelave dežničkov iz sivke, ikebane, venčki, voščilnice, ogled božične razstave v Dvorcu Gutenbuchel, obdaritev otrok.

Rekreacija in šport sta ena izmed glavnih oblik preživljanja družabnega življenja oseb z okvaro sluha v prostem času. Sta edino področje, kjer lahko gluhi, naglušni, gluhoslepi in osebe s polževim vsadkom skoraj enakovredno merijo svoje moči s slišnimi vrstniki. Program je zajemal različne športne panoge, krepitev psihofizične kondicije, sodelovanje članov na državnih prvenstvih in prijateljskih srečanjih (tradicionalni ribolov), meddruštvena tekmovanja. Veliko pozornosti namenijo rekreaciji in druženju v naravi zato so organizirali več pohodov. Potekala je tudi skupinska vodena vadba. Preko vseh teh aktivnosti je uporabnikom bilo omogočeno medsebojno druženje s sebi enakimi. Program je zajemal naslednje aktivnosti: udeležba na DP v veleslalomu invalidov, smučanje na Golteh, rekreacija v OŠ Šmartno ob Paki, vadba v Mozirju, udeležba na ribiškem turnirju v Konjicah, pohod po Vinski gori, ribolov v Mariboru, DP v ribolovu, organizatorji v DP v orientacijskem teku, pohod in druženje pri Milici, pohod po Golteh, pohod okrog jezera, ribolov v Ljubljani in pohod na Koželj.



Festival Velenje in Galerija Velenje sta v letu 2022 v sklopu programa za izboljšanje življenja invalidov in oseb s posebnimi potrebami v Mestni občini Velenje omogočila sodelovanje z Univerzo za III. življenjsko obdobje Velenje, Ljudsko univerzo Velenje, Centrom za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje Velenje, Varstveno delovnim centrom Saša, Domom za varstvo odraslih Velenje ter drugimi društvi pri različnih kulturnih dogodkih. Motorično oviranim osebam so omogočili dostop do vseh dvoran in blagajne za nakup vstopnic s pomočjo dvigala in klančin, motorično oviranim osebam na invalidskih vozičkih ali na vozilih za invalide so zagotovili brezplačen vstop na prireditve v organizaciji Festivala Velenje (tudi Pikin festival). Omogočili so tudi slušno zanko za naglušne osebe v veliki in mali dvorani Doma kulture Velenje na vseh prireditvah, ki so bile ozvočene, prisotnost tolmača za gluhe in naglušne na občinskih proslavah (zagotavlja MOV) in nekaterih drugih dogodkih, informacijsko tablo na objektu Doma kulture Velenje za slepe in slabovidne, defibrilator v avli/garderobi velike dvorane Doma kulture Velenje, redno izobraževanje zaposlenih, možnost brezplačnega najema stojnice na sejmišnih v organizaciji Festivala Velenje (Praznični, Pomladni sejem) za CVIU – Center za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje Velenje in VDC Saša. Izvajali so tudi prilagojeno vodenje za osebe s posebnimi potrebami v Galeriji Velenje, omogočali možnost izvedbe prilagojenih delavnic v Galeriji Velenje za otroke iz CVIU v sklopu ponudbe kulturne vzgoje. Osebe je pomagalo invalidnim osebam pri obisku Galerije Velenje.

V Galeriji Velenje izvajajo program z naslovom Začutimo umetnost. Program je namenjen obiskovalcem s posebnimi potrebami in obsega voden ogled aktualne razstave in ustvarjalno delavnico. V letu 2022 se je programa udeležilo 8 skupin otrok s posebnimi potrebami iz CVIU. Invalidnim osebam je omogočen dostop do vseh razstavnih prostorov v Galeriji Velenje.

V **Muzeju Velenje** zaposlujejo skupno 8 invalidov (2 redno zaposlena, 2 vključena v program javnega dela, 1 vključena v program socialne vključenosti v sodelovanje z zavodom Ruj, 1 projekt aktivacija Novus, 1 zaposlitvena rehabilitacija Radio Celje). Obiskovalcem je ob vstopu v muzej in na spletni strani v obliki priročnika v lahkem branju na voljo vodnik in informacije o muzeju. Pri postavitvi nove stalne razstave Mojster fotografije Volben Pajk so upoštevali priporočene višine postavljenih panojev in vitrin, kontraste, primerne pisave in osvetljava ter druga priporočila za omogočanje dostopnosti kulturne dediščine ljudem z omejitvami. Razstava je dopolnjena tudi s predmeti, ki so namenjeni tipanju. Od leta 2017 zagotavljajo tudi prost vstop za invalide in njihove spremljevalce, ko se je Muzej Velenje pridružil projektu Evropska kartica ugodnosti za invalide. S to pridružitvijo vsem skupinam invalidom (razen skupinam delovnih invalidov) in njihovim spremljevalcem ob predložitvi Evropske kartice ugodnosti za invalide omogočajo brezplačen ogled muzejskih in galerijskih razstav. Po dogovoru in v skladu z razpoložljivimi možnostmi nudijo tudi asistenco pri ogledu. Po predhodni najavi nudijo tudi vodenje v znakovnem jeziku in omogočajo prilagojena vodenja za osebe z motnjami v duševnem razvoju. Vodnik po muzeju je tudi v Braillovi pisavi. Prav tako imajo na voljo spletno stran, ki je prilagojena za slepe in slabovidne. Slepim in slabovidnim so na voljo muzejski predmeti oz. replike muzejskih predmetov, namenjeni tipanju (afriška masa in stolček, mastodontova kost in zob, sončna ura, ščit, samokolnica, kip Josipa Broza Tita, tipni tloris, ki prikazuje razvoj Velenja, tipni tloris arhitekturnega razvoja Velenjskega gradu). Pri vhodih v grajsko stavbo in v vse stalne postavitev Muzeja Velenja na Velenjskem gradu so nameščeni napisi v slabovidnim prilagojeni pisani in v brajllici. Izvajajo tudi predstavitve muzejskih razstav s kratkimi filmi, opremljenimi z zvokom in s podnapisi. Imajo postavljene premične klančine za premagovanje arhitekturnih ovir. Muzej usnjarstva na Slovenskem v Šoštanju je v celoti dostopen za invalide na invalidskih vozičkih, prav tako je v celoti dostopna za invalide tudi Hiša mineralov. Spominski center 1991 je za invalide na invalidskih vozičkih dostopen po predhodnem dogovoru. V dva razstavna prostora so namestili nove ograje za lažji dostop. Zaposleni so tudi redno udeleženi na izobraževanjih in usposabljanjih za delo z obiskovalci z omejitvami.

Dom za varstvo odraslih Velenje je socialnovarstveni zavod, ki že vse od leta 1976 skrbi za primerno oskrbo in kvalitetno preživljanje časa starostnikov in invalidov. V letu 2022 je DVO Velenje zaradi dotrajanosti obstoječe zgradbe in v skrbi za zagotavljanje kar najbolj primerne bivanjskega okolja za njihove stanovalce pričel s projektom rekonstrukcije, ki je zahteval začasno preselitev in namestitve stanovalcev v prostore Term Topolšica (2. in 3. nadstropje Hotela Vesna in prostore wellness-a Zala). Omenjena začasna rešitev na eni strani omogoča, da bo bivanje stanovalcev v prihodnosti takšno, kot so si vedno želeli (po vseh najnovejših smernicah in standardih) in kot si ga stanovalci tudi zaslužijo, a po drugi strani to za zaposlene trenutno pomeni okrnjene možnosti za izvajanje vseh želenih in planiranih aktivnosti. Vseskozi pa stremijo k temu, da iz dane situacije potegnejo le najboljše in delajo s tem, kar jim je na voljo. Kljub nadomestni lokaciji ostajajo močno vpeti v samo



MESTNA OBČINA VELENJE

lokalno skupnost, iz katere izhaja velika večina njihovih stanovalcev. Mreža njihovega sodelovanja z deležniki je široka in vedno so odprti za nova sodelovanja z namenom zagotavljanja socialne vključenosti stanovalcev. Ker se zavedajo, da imajo ključno vlogo pri kvaliteti bivanja in zadovoljstvu z življenjem na sploh, vlagajo tudi v dvig osebnostnih, socialnih in delovnih kompetenc njihovega kadra (npr. izvedba izobraževanja na temo asertivne komunikacije), da znajo in zmorejo do invalidov in vseh njihovih uporabnikov pristopati na strokoven, empatičen in spoštljiv način.

Invalide in ostale stanovalce dnevno vključujejo v aktivnosti, prek katerih krepijo svoje sposobnosti, vzdržujejo fizično in mentalno kondicijo, skrbijo za redno čustveno higieno in medsebojno povezanost. Tako so v letu 2022 kljub selitvi na nadomestno lokacijo stanovalce vključevali v:

- gibalno-športne aktivnosti: sprehodi, (skupinska) telovadba v naravi in v notranjih prostorih, rusko kegljanje, odbojka z balonom, sedeča košarka, plesne vaje
- družabne in kulturne aktivnosti: prireditve ob kulturnem dnevu, pustovanje z obiskom kurentov, prireditve ob materinskem dnevu, literarni večer s predstavitvijo pesniške zbirke stanovalke pod naslovom »Čas življenje nam kroji«, obisk modne revije v organizaciji ŠCV Velenje, nastop na 10. medgeneracijskem festivalu »Medgeneracijska mineštra«, informiranje o sarkopeniji (ZD Velenje), obisk Pike Nogavičke v sklopu Pikinega festivala, peka prazničnih piškotov, novoletni ples...
- prijateljska srečanja: tedenska srečanja Prijateljskih skupin, obiski Rdečih noskov, Druženja z Adrijano (LU Velenje), koordinacija prostovoljstva
- kreativne delavnice za spodbujanje čim daljše samostojnosti v življenjskih aktivnostih, vseživljenjsko učenje ter krepitev in ohranjanje lastnih sposobnosti in talentov, s poudarkom na upoštevanju želja in spretnosti stanovalcev
- informiranje: sodelovanje in povezovanje z MO Velenje, ZD Velenje in Medobčinskim društvom invalidov Šaleška dolina in osveščanje uporabnikov z njihovimi pravicami, delovanje demenci prijazne točke, pomoč njihovim stanovalcem pri uveljavljanju pravic po Zakonu o invalidskem in pokojninskem zavarovanju (v letu 2022 so 36 stanovalcem urejali pravico do dodatka za pomoč in postrežbo in 1 stanovalcu pravico do invalidnine)
- izvajanje storitve varovanja na daljavo v oskrbovanih stanovanjih, kamor sodijo tudi redna skupinska mesečna srečanja z najemniki in redni telefonski kontakti za namen premagovanja osamljenosti in opolnomočenje ter informiranje in pomoč pri zagotavljanju samostojnosti
- izvajanje storitev pomoči na domu: DVO Velenje od 1.4.2021 nudi izvajanje storitve pomoči na domu v obliki socialne oskrbe na domu za vse tri občine UE Velenje (MO Velenje, občina Šoštanj in občina Šmartno ob Paki) ter občino Mislinja. Pomoč družini na domu je pomembna oblika pomoči v bivalnem okolju, ki bistveno prispeva h kvaliteti življenja najbolj ranljivih skupin prebivalstva – zlasti starejših in invalidnih oseb. Med upravičence storitve spadajo poleg invalidov po zakonu invalidnih oseb s priznano pravico do tuje pomoči in nege za opravljanje večine življenjskih funkcij in starejših od 65 let tudi kronično ali dolgotrajno bolni, ki nimajo priznanega statusa invalida, pa so po oceni pristojnega CSD brez pomoči druge osebe nesposobni za samostojno življenje in hudo bolni otroci oz. otroci s težko motnjo v telesnem razvoju ter otroci s težko/najtežjo motnjo v duševnem razvoju, ki niso vključeni v organizirane oblike varstva.

Varstveno delovni center SAŠA je javni socialnovarstveni zavod. Osnovna dejavnost je izvajanje socialno varstvenih storitev:

- vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji;
 - o storitev poteka v dopoldanskem času od ponedeljka do petka;
 - o storitev se izvaja v enoti OE Ježek Velenje, OE Maks Žalec in OE Savinja Mozirje;
 - o v okviru programa zaposlitve pod posebnimi pogoji imajo vzpostavljene delavnice gline, lesa, papirja, volne, blaga in druge delavnice, kjer nastajajo izdelki, ki jih uporabniki in zaposleni radi ponudijo v prodajo; s izdelki sodelujejo tudi v lokalnem okolju; zaslužek je namenjen nagradam uporabnikov in nadstandardni storitvi;
- institucionalno varstvo;
 - o storitev se izvaja 16 + 8 ur, kar pomeni, da so 8 ur uporabniki vključeni v storitev vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji, popoldne, ponoči in vikende in praznike pa bivajo v bivalnih enotah;
 - o storitev se izvaja v bivalnih enotah BE Sončnica Mozirje in BE Živa Velenje (od 01. 03. 2023);
- zdravstvena dejavnost (od 01. 01. 2021 so vpisani v register izvajalcev zdravstvene dejavnosti pri NIJZ; 25. 08. 2021 so dobili odločbo Ministrstva za zdravje št. 0140-93/2021/2 o opravljanju javne zdravstvene



MESTNA OBČINA VELENJE

službe in 23. 11. 2021 so pridobili z odločbo Ministrstva za zdravje, št. 0140-93/2021/10 dovoljenje za opravljanje zdravstvene dejavnosti na primarnem nivoju);

- storitev se veže na institucionalno varstvo in poteka na bivalnih enotah;
- socialna vključenost invalidov (od 01. 07. 2022 so vpisani v register izvajalcev te storitve).

Javni socialnovarstveni zavod Varstveno delovni center SAŠA pokriva tri upravne enote, Velenje, Mozirje in Žalec in vključuje 102 uporabnika. Po prepoznanih potrebah uporabnikov, odraslih oseb z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, so ponudili tiste oblike skrbi zanje, da je delo steklo v običajnih okvirih. V letu 2022 so izgradili novo bivalno enoto v Velenju, kjer bo našlo dom 12 uporabnikov.

Tako so z vzpostavitvijo institucionalnega varstva že začeli prenovo in prilagajanje programov vsakemu uporabniku, kjer se kažejo starostne spremembe. Delo je bilo še vedno usmerjeno v nadgradnjo že obstoječih storitev in iskali so optimalne rešitve za poslovanje zavoda, za strokovno delo in razvoj dejavnosti. V prvi vrsti so sledili individualnemu pristopu do uporabnikov, načelom enake dostopnosti za vse, normalizaciji, individualizaciji in možnosti izbire. Nadaljevali so s stabilizacijo vseh delovnih procesov v zavodu, njihovi optimizaciji ter vzpostavljanju dobrih, strokovnih programov, ki so jih v letu 2022 nadgrajevali.

V letu 2022 so poslovne procese dejansko postavili na višjo raven s konkretnimi pripravami na uvajanje standarda kakovosti E-Qalin. Pri iskanju idej, pripravi programa in individualnih načrtov so izhajali iz uporabnikov, iz njihovih potreb, želja in po možnostih aktivnosti. Posebej so bili veseli sproščenih ukrepov, saj so se lahko močno povezali tudi z okoljem, kjer čutijo podporo in vsakega obiska se razveselijo. Sodelujejo na vseh nivojih v in izven zavoda in so polnopravni član družbe.

Programi **Društva Invalid Konovo** imajo za cilj ohranjanje in izboljšanje zdravja, dobrega počutja, premagovanja osamljenosti in zadovoljevanja posebnih osebnih potreb invalidov, gibalno oviranih in oseb z invalidnostjo. Zavedajo se, da je aktiven starejši, invalid, ki z aktivnostmi in druženjem skrbi za svoje telo za dobro počutje manjše breme za skupnost in družino. Društvo Invalid Konovo je z programi na lokalnem nivoju ponujalo uporabnikom dejavnosti prilagojene invalidom, udeležba je odločitev vsakega posameznika. Mnogokrat uporabnikom gmotno stanje ne omogoča zadovoljevanja ponujenih potreb v lokalni skupnosti zato se lažje odločajo za udeležbo na sofinanciranih programih in dejavnostih društva Invalid Konovo.

Programi na lokalnem nivoju so :

- Invalidom in osebam z invalidnostjo prirejeni šport in rekreacija,
- Plavanje in vadba v vodi kot terapevtsko sredstvo ortopedskih invalidov,
- Usposabljanje ortopedsko gibalno oviranih invalidov za samostojno življenje,
- Pomoč invalid invalidu,
- Usposabljanje za aktivno življenje – ustvarjalne delavnice,
- Humanitarna dejavnost, projekt Donirana hrana in Sibahe banka hrane.

Programi na državnem nivoju :

- Ohranjanje in izboljšanje zdravja invalidov in oseb z invalidnostjo v slovenskih zdraviliščih s sofinanciranjem Fiha in participacijo uporabnika,
- Invalidom in osebam z invalidnostjo prirejeni šport in rekreacija,
- Organizacija in izvedba srečanj likovnih in kulturnih skupin invalidnih oseb.

Programe in dejavnosti so izvajali s sofinanciranjem Fiha , Mestne občine Velenje, članarino članov, donacijami in prispevki uporabnikov. Vse delo v društvu temelji na nesebičnem prostovoljnem delu prostovoljcev invalidov. Na socialnem in humanitarnem področju je izvajalo dejavnosti 38 prostovoljcev na vseh športnih dejavnostih pa 12 prostovoljcev. Na socialnem in humanitarnem področju so prostovoljci opravili 5338 prostovoljnih ur za obiske, pogovore, prevoze in različne pomoči, pomoči potrebnim uporabnikom. Na področju športnih dejavnosti so organizatorji prostovoljci vadb in drugih dogodkov opravili za 1104 ur aktivnosti. Uporabniki programov so z veliko udeležbo na programih in dejavnostih, ki jih ponujajo po letnem in tedenskem urniku pokazali, da so zainteresirani, da skrbijo zase v njim prijazni okolici in prijetnimi ljudmi, ki imajo posluš za njihove vsakodnevne težave. Društvo



MESTNA OBČINA VELENJE

Invalid Konovo je imelo 362 članov, sedaj jih je že več, ker krajan MO Velenje prepoznavajo dobro delo in skrb za bližnjega in se želijo družiti v takšni sredini. V programe so bili vključeni vsi člani društva in še kar nekaj nečlanov krajanov MO Velenje, kdor se ne more zaradi lastnih težav udeleževati aktivnosti mu prostovoljci z obiski in prijazno besedo skušajo premagovati osamljenost. Na športnem področju so dosegli stopnjo, ki jo bo v bodoče zelo težko ohranjati ob množičnosti, kar ena tretjina članov se je udeleževala vadbe pikada, kegljanja s kroglo na vrvici, streljanja in še nekaj priložnostnih iger. Udeležili so se številnih meddruštvenih turnirjev, kjer so praviloma zasedali prva mesta v vseh ekipnih disciplinah v ženski in moški kategoriji. V Zlatem kotičku Mercator centra Velenje so izvajali rokodelske delavnice, izdelki pridnih, kreativnih rok so na ogled skozi vse leto na tematskih predstavitev – pridite in pogledjte. V projektu Donirana hrana, Lidl, Hrustljava skušnjava in Banka hrane Slovenije – Sibahe so prostovoljci dvakrat na teden razdeljevali živila za 86 uporabnikov in 8 otrok skozi vse leto. Preko 60 uporabnikov Društva Invalid Konovo se je udeležilo sofinanciranega rehabilitacijskega programa Ohranjanje zdravja v slovenskih zdraviliščih. Vsa javna sredstva so namenili za izvedbo programov in dejavnosti, ki jih imajo zapisane v opisih programov. Vse njihovo delo je zapisano v dnevnikih prostovoljcev, ki jih na nivoju Zveze Invalid vsake tri mesece pregleda komisija. Programe in dejavnosti izvajajo v domu Krajevne skupnosti Konovo, Zlati kotiček Mercator centra Velenje, javnih rekreacijskih površinah MO Velenje in na domovih uporabnikov.

Zaposleni pri **Centru za socialno delo Savinjsko-Šaleška**, v okviru svojih pristojnosti delujejo tudi na področju varstva oseb s posebnimi potrebami in v okviru zakonskih možnosti pomagajo pri uveljavljanju pravic s področja zaščite in varstva teh oseb, ki imajo različne oblike oviranosti. S 1.1.2019 velja Zakon o socialnem vključevanju invalidov (Uradni list RS, št. 30/18; v nadaljevanju ZSVI), ki je nadomestil Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb (ZDVTPO). Osebe, ki so pridobile pravice po ZDVTPO, vse pravice ohranijo. ZSVI je razširil krog upravičencev. Status invalida po ZSVI pridobijo polnoletne osebe z zmernimi, težjimi ali težkimi motnjami v duševnem razvoju; z avtističnim motnjami, ki imajo tako hudo obliko neprilagojenega vedenja, da jim onemogoča samostojno življenje in pridobivanje sredstev za preživetje; gluhoslepi z najmanj 50 odstotno izgubo sluha po Fowlerju in prvo do vključno peto kategorijo slepote in slabovidnosti; z zmerno do hudo možgansko poškodbo ali okvaro in najtežje gibalno ovirane osebe, ki se zaradi invalidnosti ne morejo same vključevati v družbo in si zagotavljati socialne varnosti. Pogoji za pridobitev statusa invalida je, da je invalidnost nastala pred polnoletnostjo ali v primeru, če se oseba šola, najpozneje do dopolnjenega 26. leta starosti. Izjema so osebe z zmerno do hudo možgansko poškodbo ali okvaro, osebe z avtističnimi motnjami in gluhoslepe osebe, pri katerih invalidnost lahko nastane tudi pozneje, vendar pred prvo zaposlitvijo oziroma, če iz naslova zavarovanja ne pridobijo nobenih pravic. Poleg navedenega je pogoj za pridobitev statusa invalida, da je oseba državljan RS ali tujec s stalnim prebivališčem ali dovoljenjem za prebivanje v R Sloveniji (3. člen ZSVI). Vlogo za pridobitev statusa invalida lahko vloži pri centru za socialno delo, ki je krajevno pristojen glede na stalno prebivališče invalida upravičenec, njegov zakoniti zastopnik ali skrbnik. Vlogi priloži zadnjo odločbo o usmerjanju, ki jo je izdal organ, pristojen za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami, odločbo centra za socialno delo o priznani pravici do dodatka za nego otroka ali mnenje invalidske komisije Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije.

Če je iz odločbe ali mnenja nedvomno razvidno, da oseba izpolnjuje zgoraj navedene pogoje, center za socialno delo izda odločbo o priznanju statusa invalida po tem zakonu (4. člen ZSVI). Peti člen ZSVI določa, da ima invalid pravico do nadomestila za invalidnost za pokrivanje osnovnih življenjskih stroškov, ki mu omogoča enakovredno življenje in prebivanje v skupnosti. Ne glede na premoženjsko stanje upravičenca do nadomestila je višina nadomestila enaka seštevku denarno socialne pomoči in varstvenega dodatka po zakonu, ki ureja socialno varstvene prejemke, ki velja za edino odraslo osebo v družini. Če invalid sklene delovno razmerje, se mu nadomestilo izplačuje v višini razlike med neto plačo in zneskom neto minimalne plače. Ko invalidu delovno razmerje iz kakršnega koli razloga preneha, ima znova pravico do nadomestila v polnem znesku. Trenutna višina nadomestila znaša 620,18 EUR. S 30. junijem 2022 so stopila v veljavo še določila socialnem vključevanju invalidov v skupnost. Gre za storitve, ki jih bodo zagotavljali izvajalci storitev socialnega vključevanja v skupnosti z namenom enakovrednega in enakopravnega sobivanja invalidov in ne-invalidnih oseb v skupnosti. Storitve socialnega vključevanja so namenjene:

- usposabljanju za samostojno življenje,



- vseživljenjskemu učenju,
- prebivanju s podporo in
- ohranjanju socialne vključenosti starejših invalidov.

Trenutno v našem okolju še ni izvajalca socialnega vključevanja v skupnosti.

Pravica do izbire družinskega pomočnika je definirana v Zakonu o socialnem varstvu in namenjena polnoletnim osebam invalidom s težko motnjo v duševnem razvoju in težko gibalno oviranim osebam, ki potrebujejo pomoč pri opravljanju vseh osnovnih življenjskih potreb. Vlogo upravičenci vložijo na centrih za socialno delo. Mnenje o tem ali gre za invalidno osebo in o ustreznosti izbranega družinskega pomočnika poda invalidska komisija Zavoda za pokojninsko in invalidko zavarovanje. Center za socialno delo v odločbi o priznanju pravice do družinskega pomočnika odloči tudi o prispevku invalidne osebe in prispevku zavezancev oziroma države k plačilu ali doplačilu sredstev, ki jih država namenja za pravice družinskega pomočnika. S 1.1.2021 je breme financiranja pravic družinskega pomočnika prevzela država. Spremembe na področju družinskega pomočnika obeta tudi sprejeti zakon o dolgotrajni oskrbi, vendar le-te še niso dorečene. V letu 2022 je bilo v evidenci 9 upravičencev iz Mestne občine Velenje, ki imajo pravico do družinskega pomočnika.

Pravice gluhih oseb do tolmačenja je opredeljena v Zakonu o uporabi slovenskega znakovnega jezika ((Uradni list RS, št. 96/02, v nadaljevanju: ZUSZJ), ki določa pravico gluhih oseb do informiranja v njim prilagojenih tehnikah ter obseg in način uveljavljanja pravice do tolmača za znakovni jezik pri enakopravnem vključevanju gluhih oseb v življenjsko in delovno okolje ter vse oblike družabnega življenja ob enakih pravicah in pogojih ter z enakimi možnostmi, kot jih imajo osebe brez okvare sluha. Osebe, ki želijo uveljavljati zgoraj naštetе pravice, morajo na centru za socialno delo podati vlogo. Center nato na podlagi mnenja strokovne komisije izda odločbo, gluhi osebi pa se izda izkaznica in vavčerji za plačilo tolmačev. Vavčer je blanket, ki je opredeljen z vrednostjo 1 vavčer = 1 ura tolmačenja. Gluhi osebi po zakonu pripada 30 vavčerjev na leto oziroma 100 vavčerjev na leto, če ima oseba status dijaka ali študenta. V letu 2022 s je bilo evidenci centra 18 upravičencev iz Mestne občine Velenje, ki imajo pravice po ZUSZJ.

V letu 2022 je bilo na centru veliko dela in aktivnosti v zvezi uveljavljanjem pravice do osebne asistencе in komunikacijskega dodatka po **Zakonu o osebni asistenci** (Uradni list RS, št. 10/17, 31/18 in 172/2021), ki je začel veljati s 1.1.2019. Pravico do osebne asistencе in komunikacijskega dodatka ureja še Pravilnik o osebni asistenci (Uradni list RS, št. 26/2022).

Osebna asistenca je pomoč uporabniku pri vseh tistih opravilih in dejavnostih, ki jih uporabnik ne more izvajati sam zaradi vrste in stopnje invalidnosti, a jih vsakodnevno potrebuje doma in izven doma, da lahko živi neodvisno, aktivno in je enakopravno vključen v družbo. Pri izvajanju osebne asistencе mora imeti uporabnik nadzor nad organizacijo in oblikovanjem storitev osebne asistencе glede na lastne potrebe, zmožnosti, življenjske okoliščine, pogoje ter želje. Do osebne asistencе je lahko upravičena oseba, ki:

- zaradi invalidnosti potrebuje pomoč pri opravljanju aktivnosti, vezanih na samostojno osebno in družinsko življenje, vključevanje v okolje, izobraževanje in zaposlitev;
- je državlján Republike Slovenije s stalnim bivališčem v Republiki Sloveniji ali tujec, ki ima stalno prebivališče v Republiki Sloveniji;
- je stara od 18 do 65 let (če je oseba uveljavljala pravico do osebne asistencе pred dopolnjenim 65. letom starosti, je upravičena do osebne asistencе tudi po tem ko dopolni 65 let);
- živi ali bi želela živeti v samostojnem ali skupnem gospodinjstvu zunaj celodnevne institucionalne oskrbe;
- in potrebuje pomoč najmanj 30 ur tedensko.

Pravica do osebne asistencе se uveljavlja z vlogo na krajevno pristojnem centru za socialno delo, vlagatelj, ki še ni dopolnil 18 let starosti, oziroma njegov zakoniti zastopnik, lahko vlogo vloží največ štiri mesece pred vlagateljovo polnoletnostjo. Dvočlanska strokovna komisija Inštituta Republike Slovenije za socialno varstvo na podlagi osebnega razgovora z vlagateljem izdela mnenje o številu ur in vsebini osebne asistencе. Na podlagi mnenja strokovne komisije center za socialno delo izda odločbo o pravici do osebne asistencе. Upravičenec do osebne asistencе izbere enega izmed izvajalcev osebne asistencе, ki so vpisani v register izvajalcev osebne asistencе pri



MESTNA OBČINA VELENJE

MDDSZ ter z njim opredeli izvedbeni načrt osebne asistencije. V letu 2022 je bilo evidenci centra 63 oseb iz Mestne občine Velenje, ki imajo pravice do osebne asistencije.

Komunikacijski dodatek je pravica, ki se lahko dodeli gluhi, slepi ali gluhoslepi osebi, ki potrebuje izmed storitev osebne asistencije samo pomoč pri komunikaciji in spremstvu. Pravica do komunikacijskega dodatka se uveljavlja z vlogo na centru za socialno delo, kjer ima oseba stalno oz. začasno prebivališče. Vlagatelj se lahko odloči za uveljavljanje osebne asistencije v obsegu 30 ur na mesec ali za denarno nadomestilo v višini dodatka za pomoč in postrežbo pri opravljanju večine osnovnih življenjskih potreb, določenega v zakonu, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Ta znaša trenutno 157,35 eur mesečno. O pravici odloči center za socialno delo z odločbo. V letu 2022 je bilo evidenci centra 46 oseb iz Mestne občine Velenje, ki imajo pravico do komunikacijskega dodatka.

V **Zavodu za turizem Šaleške doline** nadaljujejo s postopnim razvojem dostopnega turizma, ki omogoča ljudem z različnimi omejitvami neodvisno in dostojanstveno uporabo turističnih storitev in produktov. Vila Bianca, TIC, butična trgovinica so dostopni invalidom (parkirno mesto za invalide, urejen dostop, sanitarije za invalide). Tudi Vista (brez razgledne ploščadi) in TIC Vista. Ponujajo ležalnik za gibalno ovirane na Velenjski plaži, kolo za gibalno ovirane, delajo sicer prilagojene turistične programe za osebe z različnimi omejitvami, tudi za invalide. Na spletni strani so vzpostavili modul Mesto po meri vseh. Za področje turizma velja Muzej premogovništva Slovenije kot edini muzej v Sloveniji, ki je pod zemljo dostopen tudi invalidom

Združenje multiple skleroze Slovenije je bilo ustavljeno pred 45 leti v Kočevju, z namenom, da združuje in pomaga vsem obolelim z multiplo sklerozo. Savinjsko šaleška podružnica pokriva 10 občin, Velenje, Šoštanj, Šmartno ob Paki, Mozirje, Ljubno ob Savinji, Luče, Nazarje, Gornji Grad, Solčava, Rečica ob Savinji. **Podružnica savinjsko šaleške regije** pokriva 10 občin Zgornje Savinjske doline. V SAŠA podružnico je včlanjenih 87 obolelih z multiplo sklerozo, od tega je invalidsko upokojenih 53 članov, stalnih uporabnikov invalidskih vozičkov in skuterjev 15 članov, občasno pa 7 članov, veliko članov pa uporablja hodulje, bergle in palice. Podružnica MS SAŠA Velenje, izvaja rehabilitacijski program, ki je namenjen predvsem pridobivanju in ohranjanju psihofizičnih sposobnosti posameznika v trajanju 14 ali 19 dni glede na stanje člana. Ohranjanje zdravja v trajanju 7 dni. Skupinsko ohranjanje zdravja za težko pokretne invalide v Centru MS Ankaran. Člani imajo 24 urno medicinsko pomoč, fizioterapijo, kopanje in razgibavanje v bazenu, prehrano in prevoz za 14 dnevno bivanje prispevajo 200 evrov. Izvajajo tudi program poverjeništv - SAŠA podružnica pokriva 10 občin, poverjeniki jih obiskujejo, imajo telefonske stike, nudijo pomoč pri urejanju uradnih zadev, socialno šibkim članom nudijo pomoč preko socialne komisije Združenja in sicer enkratno denarno pomoč in pomoč pri arhitektonskih ovirah, pomagajo jim s prehrabnimi paketi Območne enote RK Velenje, nudijo jim prevoz na rehabilitacijo. Člani se udeležujejo programa skupine za samopomoč, ki ga je predstavila socialna delavka pri ZMSS, gospa Saša Mežek, vodi in organizira predavateljce pa članica Anica Urbašek. Predavanja imajo 2 krat mesečno v informativni pisarni. Letno za člane organizirajo izlet in piknik, prednovoletno srečanje, nekaj članov pa se udeležuje programa GO-GO. Športniki redno trenirajo na strelišču MROŽ v Velenju, namizni tenis, plavanje, pikado (šah in tarok igrajo v informativni pisarni), smo pa zelo veseli pokritega balinišča, saj naši športniki dosegajo odlične rezultate. V letu 2022 je njihov član Jovanović Aleksander prejel pokal za naj športnika leta, podružnica SAŠA pa je osvojila 3. mesto, tekmovalo pa je 16 podružnic MSS. Delno pokretnim članom nudijo razgibavanje na domu, ostali pa se tedensko razgibavajo v telovadnici. Zadovoljni so z osebno asistenco, saj imajo v podružnici kar nekaj članov, ki pomoč nujno potrebujejo, po pogodbi Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je izvajalec ZMSS, seveda pa vsi čakajo na dolgotrajno oskrbo, saj njihova bolezen napreduje z leti in člani, ki so starejši od 65 let, si težko z nizko pokojnino oskrbo plačujejo sami.

V **Skupini Premogovnik Velenje** so tudi v lanskem letu uresničevali aktivnosti na področju ravnanja z invalidnostjo na delovnem mestu v skladu s Kodeksom o ravnanju z invalidnostjo na delovnem mestu mednarodne organizacije dela, ki je oblikovan kot vodnik za delodajalce in katerega temeljno sporočilo je, da mora biti invalidom omogočene enake možnosti za pridobivanje spretnosti in izkušenj, ki jih potrebujejo, s ciljem uspeti v zaposlitveni karieri.

Medobčinsko društvo invalidov Šaleške doline Velenje ima sedež na Kersnikovi 13, Velenje, uradne ure za članice in člane pa v ponedeljek ob 16. do 18. ure, v četrtek pa od 8.00 do 10.00 ure. Društvo sestavljajo odbori invalidov MO Velenje, odbor občine Šoštanj in odbor občine Šmartno ob Paki, Aktiv delovnih invalidov Premogovnik Velenje in Aktiv invalidov v društvu. Izvršni odbor se je sestajal po potrebi, življenje pa je v društvu zaživelo lani dobro šele po odprtju države. Društvo izvaja osem psiho socialnih programov, v katerih je lani sodelovalo okoli 500 invalidov. Zelo množično je športno sodelovanje invalidov, ki seveda sodelujejo svojim zmožnostim primerno. Drugače pa velik poudarek dajejo delu v odborih in Aktivoma, saj se tam bolj medsebojno



poznajo in se radi družijo. Odbor invalidov MO Velenje ki je tudi največji, redno delijo hrano socialno ogroženim in pomoči potrebnim iz projekta » Viški hrane« in Banka hrane. Ta projekt financira (kritje stroškov prevoza hrane) MO Velenje, ki je tudi sicer zelo naklonjena dobroti in humanitarnosti. Njihovi člani se redno udeležujejo letovanj v kapacitetah Zveze delovnih invalidov Slovenije, katere člani so (so eno izmed 69 društev), udeležujejo se Planinskega dneva za invalide na Kopah in Lučah, sami odbori in Aktiv pa izvajajo svoje programe in plane dela skozi vse leto: ekskurzije, ogledi muzejev in kulturnih ustanov, Martinovanje, Silvestrovanje, srečanje težjih invalidov in še veliko drugih aktivnosti. Zelo si želijo letos izpeljati troboj v tekmovalstvu v streljanju, bowlingu in pikadu za pokal društva, želijo si izpeljati Avto rally, sodelovali pa bodo tudi na območnih in državnih prvenstvih v organizaciji ZDIS. Zelo dobro pa sodelujejo z organi MO Velenje, v Svetu za invalide pri MO Velenje in ostalimi društvi in organizacijami. Iskreno se zahvaljujejo vsem, ki jim pri njihovem delu kakorkoli pomagajo, največ pa njihovi Zvezi v Ljubljani .

Medobčinska zveza prijateljev mladine Velenje (Zveza MZPM Velenje) je prostovoljska organizacija društev prijateljev mladine, ki delujejo v dobro otrok, mladostnikov in družin. MZPM Velenje je nevladna, nepolitična, prostovoljska in nepridobitna zveza 13 društev, ki deluje v javno dobro. Od 14. marca 2022 imajo status nevladne organizacije v javnem interesu za opravljanje humanitarne dejavnosti na področju socialnega varstva. Dodelilo jim ga je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti RS. Združuje društva iz Mestne občine Velenje ter občin Šoštanj in Šmartno ob Paki, v nekaterih nacionalnih projektih krovne organizacije Zveze prijateljev mladine Slovenije (ZPMS) pa opravlja tudi funkcijo regijskega koordinatorja projektov. Temeljno vodilo pri prizadevanjih za uresničitev programa MZPM Velenje je bilo tudi v letu 2022 ustvarjanje boljših pogojev za kvalitetno življenje otrok, mladostnikov in družin, pa tudi etičnost in skrb za spoštovanje Konvencije o otrokovih pravicah.

Medobčinska zveza prijateljev mladine Velenje se nenehno odziva na aktualna družbena vprašanja, s svojim delovanjem pa veliko prispeva k oblikovanju pozitivnih vrednot življenja otrok, mladostnikov in družin v Šaleški dolini in širše. Na zvezi ne delajo razlik, pomagajo tudi družinam s statusom tujcev in številnim družinam, v katerih so invalidi starši, ali pa imajo hujše zdravstvene težave s priznano invalidnostjo oz. redko boleznijo otroci in mladostniki. V svoje humanitarne programe vključujejo družine z otroki in mladostniki vse do konca njihovega rednega izobraževanja, torej tudi družine s študenti. V letu 2022 so veliko delali prav na humanitarnem področju.

Program za izboljšanje življenja invalidov v Mestni občini Velenje vsebuje nabor ukrepov, ki jih pri svojem delu uresničujejo tudi na MZPM Velenje. Med drugim osveščajo in informirajo javnost o invalidski problematiki, zdravstvenem varstvu otrok in družin, redkih boleznih ... Vsako poletje, že več kot 50 let, na morju izvajajo rehabilitacijske programe v obliki 10-dnevnih zdravstvenih letovanj za otroke in mladostnike (od 5. do 18. leta starosti), ki imajo zdravstvene težave. V dveh izmenah je v juniju in avgustu 2022 ob morju letovalo 140 otrok z zdravstvenimi težavami, sedem od njih je bilo na morju prvič. 26 otrok je s pomočjo MOV in donatorjev letovalo brezplačno, 34 pa z delnim plačilom. Izvedli so tudi pet dnevni športni tabor za otroke iz socialno šibkih okolij. Potekal je avgusta 2022, v Gozdni šoli v Mozirju. Izvedli so ga v sodelovanju s Športno zvezo Velenje in Športno unijo Slovenije, za vse udeležence je bil brezplačen, saj so stroške pokrili z donacijo Rotary kluba Velenje in soorganizatorjev. Vanj so vključili tudi 3 osnovnošolske otroke s statusom invalida, večina ostalih pa ima pogoste zdravstvene težave. Skupaj pa je 5 nepozabnih dni v Mozirju preživel 18 otrok in mladostnikov.

MZPM Velenje izvaja tudi strokovno-podporne storitve in programe, kamor lahko prištejemo svetovanje v nacionalni mreži TOM telefona za mladostnike. Velenjska skupina 16 svetovalcev in svetovalk na telefonu svetuje vsak ponedeljek od 16. do 20 ure, za vso državo. Dežurajo so celo leto, tudi v času strožjih protikoronskih ukrepov. Sprejeli so 562 klicev (200 več kot leto prej). Opravili so 744 prostovoljskih ur.

Na področju vzgoje in izobraževanja v projekte vključujejo tudi učence CVIU Velenje, ki sodelujejo v nacionalnih projektih Evropa v šoli, kjer redno dobivajo najvišja priznanja na državnem nivoju. Na nacionalni nivo natečaja so v letu 2022 poslali 10 likovnih del učencev CVIU Velenje. Kar štiri med njimi so prejela posebno nacionalno nagrado. Vključujejo jih tudi v ekološke projekte Odpadek naj ne bo samo odpadek in Varujmo in ohranimo Šaleško dolino, kjer so sodelovali tudi v letu 2022, številni pa z branjem osvajajo tudi Kajuhovo bralno značko. Njihovi učenci sodelujejo tudi v programu Otroški parlament, kjer imajo glavno besedo mladostniki, razpravljajo pa o zelo aktualnih temah. V letu 2022 so razpravljali o svoji poklicni prihodnosti, kjer se invalidni otroci srečujejo s posebnimi izzivi in omejitvami, ki so jih predstavili na regijskem parlamentu v Velenju. Spletno izvedbo za regijo SAŠA je pripravila MZPM Velenje.



MESTNA OBČINA VELENJE

Na področju humanitarne pomoči družinam, v katerih ima status invalida starš ali otrok, so v letu 2022 na različne načine pomagali številnim družinam iz MO Velenje. S humanitarno pomočjo v obliki bogatih prehrabnih in higienskih paketov, šolskih potrebščin (tudi z nakupom delovnih zvezkov), brezplačnih počitniških programov (letovanja, počitniško varstvo poletni tabori, vključitev v sicer plačljivo Lego robotiko ...) ter plačilom položnic, so v letu 2022 pomagali 18 družinam iz MOV, v katerih ima status invalida eden od staršev. V svoje preventivne, izobraževalne in humanitarne programe so vključili 42 otrok in mladostnikov iz MOV, ki imajo status invalidov ali posebne odločbe zaradi dolgotrajnih kroničnih bolezni in redkih bolezni. S pomočjo donacij so dvema hudo bolnima otrokoma omogočili plačilo terapij s konji. Dvema otrokoma so financirali sicer samoplačniške preglede za skotopični sindrom in pri nakupu posebnih folij za očala, ki bolnikom s tem sindromom močno olajšajo branje. Pomagali so tudi pri nakupu plen in drugih higienskih pripomočkov za invalidne otroke (3). Poskrbeli so, da so vsi decembra dobili bogata darila donatorjev in jim tako polepšali praznični čas. 8 hudo bolnih otrok in otrok z redkimi boleznimi so prijavi v program Botrstvo v Sloveniji. Vsi so bili vključeni vanj.

Staršem hudo bolnih otrok so celo leto pomagali tudi s plačilom osnovnih položnic, saj imajo vsi višje družinske stroške tudi zaradi pogostih pregledov v bolnišnicah, posebne hrane in z nakupom prehrabnih dodatkov. Pet letnemu hudo bolnemu dečku iz MO Velenje, ki mu pomagajo že nekaj let, so dvakrat v letu 2022 pomagali pri odhodu na še eno ortopedsko operacijo v Nemčijo tako, da so očetu spomladi in jeseni krili potne stroške, cestnine in bivanje (v višini 754,27 EUR). Mami je stroške kril ZZZS, oče pa je šel zraven tudi zato, ker je moral vmes v Ljubljano po posebno hrano za fanta. Družini so večkrat dali pakete s hrano in darila za otroka. Fantu, ki ima težave s sluhom, so decembra kupili 154,55 EUR vreden pripomoček, ki ga ščiti pred hrupom (ušesni vložek). Fantu, ki močno zaostaja v rasti in razvoju, so s pomočjo donacije kupili njemu primerno kolo. Deklici s težavami z vidom so kupili posteljo in postelnino, saj je prej spala skupaj z mamo. Vsi so dobili tudi bone za nakup čevljev in oblačil. Družini s hudo bolno deklico so kupili letno vinjeto, saj jo mama pogosto vozi na kontrole v UKC Ljubljana. Mami samohranilki, ki ima šest otrok, od tega dva otroka s posebnimi potrebami, so pomagali plačati dolgove v višini 1000 EUR, otroci pa so dobili darila in bone za nakup oblačil

Na MZPM Velenje so se tudi v letu 2022 trudili, da so družinam z otroki zagotavljali enake možnosti in krepitev socialne vključenosti invalidnih oseb v življenje lokalne skupnosti. S pomočjo uspešnega zbiranja donacijskih sredstev so lahko družinam, v katerih imajo status invalida starši ali otroci, pomagali skozi vse leto.

V **Rdečem križu Slovenija, Območno združenje Velenje** v vse dejavnosti, ki jih izvajajo, vključujejo tudi invalide. Dela so izvajali po programih:

1. Javna pooblastila

- Krvodajalstvo in darovanje organov

Izvedli so 17 krvodajalskih akcij / 2505 odvzemov krvi (za Zavod RS za Transfuzijsko medicino Ljubljana in za transfuzijske oddelke Bolnišnic Maribor, Celje in Slovenj Gradec). Evidentirali so 3 prijave za darovalca organov. Krvodajalstvo je potekalo na prilagojen način z osebnim vabilom krvodajalcem preko SMS sporočil, kjer so krvodajalce povabili na akcijo, s tem da so se pred udeležbo na sam odvzem predhodno prijavili.

- Prva pomoč in aktivnosti ob naravnih in drugih nesrečah

Izvedli so 33 tečajev in izpitov za voznike, ki jih je uspešno opravilo 458 kandidatov in 13 tečajev za zaposlene, ki se jih je udeležilo 132 kandidatov. Na OŠ KDK v Šoštanju so izvedli 5 urno delavnico Prve pomoči za učence 8. razredov. Delavnico Temeljnih postopkov oživljanja (TPO) pa so izvedli na OŠ Šalek. Izvajali so tudi brezplačne tečaje TPO (Ribiška koča Velenje, Vista, Šport in Špas,...). Bili so organizator regijskega preverjanja OŠ ekip Prve pomoči, ki je potekalo na OŠ Karla Destovnika Kajuha v Šoštanju. Družini, ki je bila oškodovana v večjem požaru so njihove Krajevne organizacije Rdečega križa namenile 2.200,00 EUR.

2. Splošno humanitarni programi

- Socialna dejavnost

Socialna dejavnost je dejavnost v katero vključujejo vse uporabnike in prejemnike njihove materialne in psihosocialne pomoči, torej brezposelne, upokojece, invalide, tujce,... Aktivno se vključujejo tudi v vse ostale programe oziroma aktivnosti na njihovem območju, katerih namen je pomagati ljudem, ki so pomoči potrebni (Odbor za pomoč občanom in občanom, Projekt Viški hrane, LAS, Društvo prijateljev mladine, Združenje multiple skleroze SAŠA podružnica Velenje, Društvo gluhih in naglušnih Velenje, Društvo hiša, ...).

Izpeljali so 5 rednih delitev prehranskih artiklov in razdelili:



MESTNA OBČINA VELENJE

- 2516 paketov TUŠ s pralnim praškom in higienskimi dodatki,
- 19.081,30 kg hrane iz Ukrepa dobave hrane iz Sklada EU in Reacta,
- njihove Krajevne organizacije Rdečega križa so nudile finančno pomoč posameznikom za plačilo ortopedskih pripomočkov, pokritje stroškov zdravljenja, kurjavo,...
- ob začetku šolskega leta so 100 otrokom predali bone v vrednosti 5.000,00 EUR,
- brezplačno tedensko letovanje na Debelem rtiču so omogočili 35 otrokom in 4 starostnikom.

Socialna pomoč v zgoraj naštetih oblikah je bila nudena 1234 osebam. Vrednost predane pomoči v letu 2022 je 108.821,62 EUR.

- Skrb za boljšo kakovost življenja starejših, bolnih in invalidov

Izvedli so:

- 19 srečanj starejših, ki se jih je udeležilo 2089 starejših oseb,
 - opravili 1510 obiskov,
 - na postajah RK izvajali zdravstveno vzgojna predavanja in izvajali meritve krvnega tlaka, sladkorja, holesterola (udeležilo se jih je 740 oseb),
 - izvedli meritve krvnega tlaka, sladkorja in holesterola za Združenje multiple skleroze Slovenije Podružnica savinjsko šaleške regije
 - redno tedensko je potekala »telovadba za zdravje«
 - na 14 dni je potekala delavnica ročnih del
- Za izvedbo tega programa so namenili 21.074,69 EUR.

- Delo krajevnih organizacij

Programi, ki jih izvajajo so programi, ki potekajo preko njihovih KO RK. Tako se njihovi prostovoljci vključujejo v vse aktivnosti in z njihovo pomočjo so zastavljeni cilji tudi doseženi.

3. DOSTOPNOST GRAJENEGA OKOLJA, INFORMACIJ IN PREVOZOV

Na Uradu za urejanje prostora MO Velenje skrbijo, da je pri izdelavi sprememb in dopolnitev obstoječih prostorskih aktov MO Velenje ter pri izdelavi novih prostorskih aktov vedno posebna skrb namenjena invalidom. Predvsem pri prostorskih rešitvah, odstranitvi ovir za invalide, zaradi boljše mobilnosti invalidov ter pri izboljšanju bivalnih pogojev za vse občane MO Velenje in s tem tudi za občane s posebnimi potrebami. Že leta se trudijo, da vsa zakonsko predpisana določila, glede odstranjevanja ovir za invalide, vgrajujejo tudi v občinske odloke o prostorskih aktih. S tem bodo nadaljevali tudi v prihodnje. Svet MO Velenje je na 19. redni seji dne 28. 2. 2017 sprejel Celostno prometno strategijo MO Velenje, Trajnostna mobilnost za zeleno Velenje, Ukrepajmo danes za prijaznejši jutri (Uradni vestnik 5/2017). MO Velenje bo v prihodnosti kot regijsko vozlišče spodbujala in uvajala različne oblike trajnostne mobilnosti. Stremi k dostopnosti vsem prebivalcem, dnevnim migrantom iz naselij in zaselkov celotne Šaleške doline ter drugim obiskovalcem, ponašala pa se bo s privlačno urejenimi javnimi površinami in učinkovitimi povezavami znotraj občine in regije. Za uresničevanje vizije so si na podlagi obširnega vključevanja javnost zastavili naslednje strateške cilje:

- povečati prometno varnost in zdravje ljudi,
- povečati dostopnost in s tem kakovost življenja za vse skupine prebivalcev v občini (otroke, invalide, socialno ogrožene, ...),
- zagotoviti kakovostno dostopnost vseh naselij v občini,
- podpirati razvoj lokalnega in regionalnega gospodarstva ter privabljanje investorjev,
- podpirati turistični razvoj občine in
- prispevati h kakovostnemu okolju.

Celostna prometna strategija MO Velenje predvideva na področju uveljavitve trajnostnega načrtovanja prometa tudi naslednji ukrep in sicer Strateško načrtovanje dostopnosti za invalide in druge osebe z oviranostmi. Pri slednjem gre za učinkovito izvajanje ukrepov za izboljšanje dostopnosti za invalide, pri čemer se bo Načrt TTVS za osebe z okvaro vida (2013) prenovil in dopolnil z ukrepi za izboljšanje dostopnosti za druge skupine invalidov – izdelava Strateškega načrta dostopnosti. Načrt vsebuje smernice in ukrepe za izboljšanje dostopnosti peš površin, pomemben del načrta pa je tudi dostop do informacij, kar je predvsem pomembno za izboljšanje dostopnosti javnega potniškega prometa za vse uporabnike. Poleg navedenega so lansko leto na UUP skupaj z Inštitutom za politike prostora (IPoP) izdelali Načrt hodljivosti za MOV. Dokument celovito poroča o delu, ki je potekalo med zimo in poletjem 2022, ko je v okviru programa Aktivno v šolo in zdravo mesto, ki ga sofinancira



MESTNA OBČINA VELENJE

Ministrstvo za zdravje RS, potekala priprava načrta. LNH Velenje so izdelali sodelavci IPOP – Inštituta za politike prostora, Društva za varstvo Alp CIPRA Slovenija v sodelovanju s predstavniki Mestne občine Velenje in številnimi lokalnimi akterji. Proces priprave LNH Velenje se je osredotočil na poselitveno jedro občine, ožje območje obravnave je bilo središče mesta Velenje v katerem je gostota prebivalcev, obiskovalcev, institucij, dejavnosti in storitev največja. Proces priprave LNH Velenje je podprla fokusna skupina, sestavljena iz predstavnikov MOV, javnih zavodov, območne enote NIJZ in civilnodružbenih organizacij. V proces so bili dodatno posebej vključeni še predstavniki šol, invalidskih organizacij in lokalne turistične organizacije ter šolarji. Analitično delo je z vključevanjem številnih lokalnih **akterjev** razkrilo, da so v območju obravnave naravni in ustvarjeni pogoji za hojo zelo ugodni. Hkrati pa razmere v prostoru in prometu kažejo, da obstajajo realne potrebe in možnosti za izboljšave. Pomembna analitična ugotovitev je, da sta udobje hoje in uporabnost javnega odprtega prostora za starejše, gibalno in senzorno ovirane osebe ter starše in skrbnike majhnih otrok pogosto ovirana. V tem smislu se spoznanje prav tako navezuje na CPS Velenje (2017), ki opozarja, da mora občina nadgraditi rešitve, ki jih je za ureditev vodilnega sistema za osebe z okvaro vida že leta 2013 pripravil Zavod Dostop ter poskrbeti še za druge vidike oviranosti. V prostoru je prisotnih več pomanjkljivosti, ki kažejo na to, da je potrebno celostno izboljšati pristop k odstranjevanju ovir in izvajanju rešitev za zagotavljanje univerzalne dostopnosti in uporabnosti peš poti in javnega prostora (neobstoječe ali prestrme klančine, ovire na poteh, preozke peš poti, pomanjkanje ročajev za oprijem ob stopnicah in nivojskih spremembah, prenizke klopi, klopi brez ročajev). Pomemben napredek lahko občina doseže tudi pri zagotavljanju udobja hoje za osebe z oviranostmi in dostopnosti javnega prostora, storitev in informacij, predvsem pa javnih objektov (npr. šol, zdravstvenega doma, lekarne, Viste). Bolj dosledno mora občina upoštevati načela dostopnosti pri premagovanju višinskih razlik (klančine, nivojski prehodi itd.) in organizaciji prireditev.

Urad za družbene dejavnosti MO Velenje vodi projekt Kamerate. To je projekt, kjer prostovoljci Udarnika Mladinskega centra Velenje starejšim in gibalno oviranim z brezplačnimi prevozi omogočajo več mobilnosti. V letu 2022 je bilo opravljenih skupaj 632 prevozov. Največ je bilo prevozov v Zdravstveni dom Velenje, Bolnišnico Topolšico in Terme Topolšica. Izvajali so se še tudi prevozi v trgovine, banke, Zdravstveni dom Šoštanj in na pošto. Brezplačni prevozi so namenjeni starejšim od 65 let in gibalno oviranim občanom ter občanom Mestne občine Velenje, ki nimajo drugih možnosti transporta. Prevozi se izvajajo znotraj Šaleške doline: ob delavnikih, med 7.30 in 15.00, ob vikendih in praznikih pa ne. Vse prevoze je potrebno rezervirati najmanj 3 dni vnaprej, saj je potrebno uskladiti potrebe in želje čim večjega števila prevoza željnih. Prevoze lahko občani rezervirajo na brezplačni telefonski številki 080 15 70, od ponedeljka do četrтка, med 8. in 15. uro, ob petkih pa med 8. in 13. uro. Urad za družbene dejavnosti MO Velenje zagotavlja tudi financiranje prevoza v šolo in iz šole za učence iz MO Velenje, ki imajo odločbe o usmeritvi Zavoda Republike Slovenije za šolstvo.

Urad za komunalne dejavnosti MO Velenje opravlja naloge s področja izvajanja gospodarskih javnih služb ter razvoja mesta in občine kot celote, kamor spada tudi skrb za urejenost cest in drugih prometnih površin. Skrbijo za odpravljanje ovir, ki onemogočajo ali otežujejo neodvisno življenje invalidov. V letu 2022 so ponižali skupno 32 robnikov po celem mestu na lokacijah: na Stantetovi ulici, Kardeljevem trgu, Kidričevi cesti, Tomšičevi cesti, Cesti Simona Blatnika in Cesti talcev.



Kidričeva cesta



Stantetova ulica

V letu 2022 so s taktilnimi oznakami uredili 9 avtobusnih postajališč (pri mestnem štadionu, Jenkova, pri Praprotniku, Gorica 1, Gorica 2, pri Skalci, pri Intesparu na Selu, pri Vili Bianci in na Tomšičevi). Kjer je bila meja obdelave takšna, da je avtobusno postajališče mejilo na prehode za pešce, so se uredili tudi ponižani robniki teh prehodov.



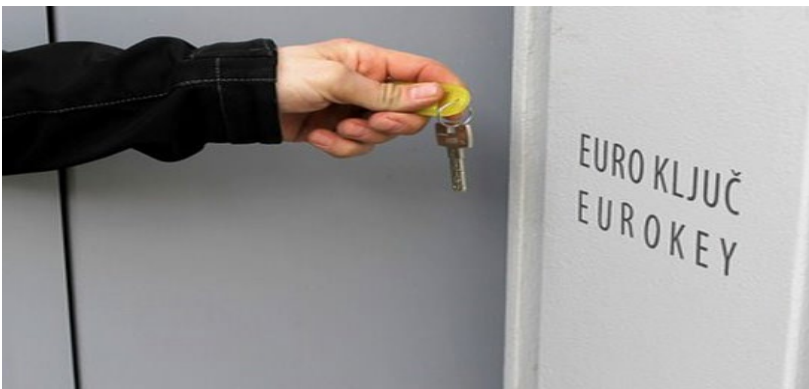
Na Jenkovi cesti

MO Velenje označuje invalidska parkirna mesta skladno s pobudami občanov, ki so do parkirnih mest opravičeni. Takšna praksa se je v preteklosti izkazala za dobro, zato bodo z njo nadaljevali tudi v prihodnje. V letu 2022 je bilo dodatno označenih in prestavljenih 27 invalidskih parkirnih mest na območju KS Gorica, po eno parkirno mesto je bilo označeno pri Hotelu Razgoršek in vrtcu na Kardeljevem trgu.

Lokalca« rumene barve», vozi po petih progah in ustavlja na 63 vstopnih izstopnih točkah. Informacije o voznem redu so na vsakem avtobusnem postajališču, na spletni strani Mestne občine Velenje, pod rubriko LOKALC, in na spletni strani avtobusnega prevoznika NOMAGO. Dva Lokalca sta prirejena, z rampo, za vstopanje in izstopanje invalidov. Na urnikih voženj je označen čas vožnje Lokalca z invalidskim znakom.



V javne sanitarije, ki jih uporabljajo izključno invalidi so nameščene t. i. EURO ključavnice. Tako je v sanitarije, namenjene invalidom, omogočen vstop samo osebam, ki imajo ta ključ. EURO ključavnice so v sanitarijah GH Zdravstveni dom, Avtobusna postaja Nomago in Center Nova.





Urad za investicije in premoženje MO Velenje so na stanovanjskem področju za invalide storili naslednje: adaptirali in predelali so 28 kopalnic v neprofitnih stanovanjih v lasti Mestne občine Velenje. Gre za predelavo kopalnice z banjo v kopalnico s tušem. Gre za pomembno pridobitev za vse starejše najemnike, posebno pomembna pridobitev pa je to za gibalno ovirane – teh je bilo med njimi 3. Z liste za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem so rešili občana, ki je sposoben samostojnega bivanja a gibalno oviran (invalidski voziček). Ponudili so mu lahko adaptirano in invalidom prilagojeno garsonjero v pritličju večstanovanjskega bloka v centru mesta. Podali so soglasja v vseh objektih, kjer se izvaja vgradnja dvigal v starejših večstanovanjskih stavbah in vgradnjo sofinancirali v deležu etažne lastnine. Največji delež teh je bil v krajevni skupnosti Gorica.

SOU SAŠA regije, Služba medobčinske inšpekcije, redarstva in varstva okolja – medobčinsko redarstvo je redno izvajalo nadzore nad upravičenostjo parkiranja vozil na parkirnih mestih za invalide (predpisane parkirne karte za invalide). V preteklem letu je bilo neupravičenih parkiranj na mestih za invalide manj kot leto poprej. Občinski redarji so opravljali nadzore in ukrepali tudi v primerih parkiranja na prehodih za pešce, na pločnikih in drugih javnih površinah. V kolikor so se na njih obrnili občani s predlogi, so slednje sproti reševali oziroma so o tem obvestili pristojne službe.

Leto 2022/2023 je bilo v **Zdravstvenem domu Velenje** v okviru enote Centra za krepitev zdravja izvedenih kar nekaj delavnic in predavanj različnim invalidskim društvom. Posebej izpostavljajo Združenje multiple skleroze podružnico SAŠA Velenje, saj od lani decembra kontinuirano potekajo delavnice, predvsem na temo duševnega zdravja in sicer: tehnike sproščanja, spoprijemanje s stresom, zdravi odnosi ter delavnica dejavnikov tveganja, kjer skupaj odkrivamo vplive dejavnikov tveganja na nastanek kroničnih bolezni in njihovo povezanost z življenjskim slogom. Obiski delavnic so več kot odlični in ljudje so z izvedbo naših psihologov in diplomiranih medicinskih sester izjemno zadovoljni. Trenutno sodelujejo tudi z medobčinskim društvom gluhih in naglušnih Velenje, kjer ljudje spoznavajo različne tehnike sproščanja ter v mesecu marcu imajo dogovor za izvedbo testa hoje na 2km okoli Velenjskega jezera. Sodelovali so tudi v letu 2022 z društvom za boj proti raku kjer so izvedli 2 srečanja na temo: ustno zdravje in mikrobiota prebavnega trakta. Do konca meseca maja imajo namen za zdravstvene delavce v ZD Velenje izvesti izobraževanje o uporabi slušne zanke (indukcijske zanke) za uporabnike slušnih aparatov in polževih vsadkov v sodelovanju z Medobčinskim društvom gluhih in naglušnih Velenje. Vse njihove izvedbe so prilagojene potrebam posameznih društev, saj se ves čas trudijo, da bi bile potrebe naših uporabnikov čimbolj upoštevane in da bi bile njihove potrebe hkrati tudi zadovoljene.

V **Lekarni Velenje** sledijo nalogam, ki so opredeljene v Programu za izboljšanje življenja invalidov v Mestni občini Velenje. V letu 2022 sicer niso uvedli nobene novosti na tem področju, vendar sledijo usmeritvam, ki invalidom omogočajo dober dostop do lekarniških storitev. Gibalno oviranim osebam so z izgradnjo klančin že pred leti omogočili vstop v vse njihove lekarnje. Ob vseh lekarnah so označena parkirna mesta za invalide. Na željo pacientov pa jim zdravila in medicinske pripomočke sami prinesejo tudi na vhod lekarnje. V vseh lekarnah so prostori za svetovanje, kjer se lahko pacienti pogovorijo s farmacevtom ločeno od rednega dela. Svetovanje je omogočeno tudi preko telefonov in elektronske pošte. Na vprašanja po telefonu ali preko elektronske pošte redno odgovarjajo. Prav svetovanja preko telefona se poslužuje veliko pacientov tako med rednim odpiralnim časom kot v času dežurne službe. Da bi lahko zagotovili enake možnosti dostopa do njihovih storitev, se je nekaj njihovih strokovnih delavcev usposobilo za komunikacijo v slovenskem znakovnem jeziku. V kolektivu imajo nekaj zaposlenih, ki imajo status invalida. Delovne naloge in delovno okolje so prilagodili njihovim sposobnostim in potrebam. Pobudam uporabnikov storitev vedno prisluhnejo in na njihovi podlagi iščejo rešitve za izboljšave. Morda katere od možnosti za izboljšavo niso prepoznali, zato bodo veseli pobud in predlogov, ki bodo z njihovo pomočjo izboljšali življenje oseb s posebnimi potrebami.

V **Skupini Premogovnik Velenje** so tudi v preteklem letu bile aktivnosti na področju ravnanja z invalidnostjo na delovnem mestu usmerjene v svetovalne dejavnosti z neposrednim stikom – s srečanjem strokovnega delavca in invalida. Invalidom so strokovno pomoč nudili tudi po telefonu in sicer v smislu usmerjanja k ustreznim strokovnjakom in institucijam v času zdravljenja.



4. VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

Andragoško društvo Univerza za III. življenjsko obdobje Velenje, kot neprofitna organizacija, že 37 študijsko leto organizira izobraževanje starejših z namenom, razvijati, raziskovati in predvsem omogočiti izobraževanje starejših in oseb s posebnimi potrebami za njihov osebni razvoj, za izboljšanje njihovih socialnih vlog in prostovoljno sodelovanje v družbenem razvoju. Obstoječi izobraževalni program je obsegal devet področij delovanja: tuji jeziki, računalništvo, glasbeno in likovno ustvarjanje, hortikultura, ročna dela, zgodovina, umetnostna zgodovina in geografija, skrb za lastno zdravje in splošne dejavnosti in smo ga izvedli v načrtovanem obsegu. V dejavnosti izobraževanja je bilo v študijskem letu vključenih 446 študentov različnih generacij, ki jih je v 41 krožkih izobraževalo 35 mentorjev, pri organizaciji pa jim je pomagalo 32 animatorjev – prostovoljcev. Študentke in študenti so tekom študijskega leta usvojeno znanje in spretnosti zelo uspešno predstavljali širši javnosti na razstavah, prireditvah, koncertih, okroglih mizah, predavanjih, popotovanjih in doživeli s strani obiskovalcev številne pohvale in priznanja za opravljeno delo. Kot univerza za tretje življenjsko obdobje ohranjajo sodelovanje z nevladnimi organizacijami in društvi v okolju z namenom povezovanja, sodelovanja in izmenjave dobrih praks. V okviru vseživljenjskega učenja se medgeneracijsko povezujejo in sodelujejo z vrtci, šolami, varstveno delovnimi centri in domovi za starejše na ta način, da utrjujejo in negujejo medsebojno solidarnost in samopomoč. Veliko dejavnosti programa izvajajo na sedežu društva, v stolpiču, ki pa zaradi svoje gradnje zelo otežuje pristop (onemogoča) gibalno oviranim osebam.

Učenke in učenci ter zaposleni na **Centru za vzgojo, izobraževanja in usposabljanje Velenje (v nadaljevanju CVIU Velenje)** so se v letošnjem letu lotili velikega projekta: glasbeno-plesne predstave Dom je tam, kjer je srce. Na podlagi romana v lahkem branju, ki so ga prejšnje leto izdali ob podpori MO Velenje, so izdelali scenarij. Celoten kulturni projekt ob podpori mentorjev in učiteljev (scena, koreografija, odrska uprizoritev) izvajajo njihovi učenci (več kot 80 nastopajočih). Delo in trud so predstavili lokalni skupnosti ter preko kulturnega dogodka prispevali k integraciji ranljivejše skupine kot enakovredne članice lokalnega okolja. Glasbeno-plesno predstavo so ponovili še dvakrat in na ta način ponesli glas o ustanovi in njenem poslanstvu v širše okolje in prispevali k prepoznavnosti. V okviru projekta so učenci in mentorji posebnega programa CVIU Potujoča laskobralnica pripravili bralni nahrbtnik, katerega so v letu 2022 poslali na potovanje po slovenskih šolah s prilagojenim programom. V nahrbtniku je poleg romana v lahkem branju z naslovom Dom je tam, kjer je srce, tudi mapa z navodili za poustvarjanje zgodbe. Učenci so po branju ustvarili različne likovne in literarne izdelke, ki so jih postavili na ogled na razstavi v Knjižnici Velenje. Po krajšem premoru zaradi epidemije, so se letos ponovno pričela športna tekmovanja (atletika, plavanje, veliki kanu, nogomet, kros, alpsko smučanje, namizni tenis, badminton, košarka, odbojka, boj med dvema ognjema), kjer učenci in učenke praviloma dosegajo zelo dobre rezultate. Tako jim je Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS za leto 2022 podelilo zlato priznanje za najbolj športno šolo s prilagojenim programom. Učenci nižjega izobrazbenega standarda (NIS) so aktivno sodelovali pri več projektih: Odpadek naj ne bo samo odpadek, Varujmo in ohranimo Šaleško dolino, Medgeneracijsko branje, Evropa v šoli, Rastem s knjigo, Naučimo Velenje smučati... Učenci so se udeležili še državnega tekmovanja v računalništvu, tehniki in v matematiki. Šestošolci, se vsako leto, ob podpori razpisa MO Velenje odpravijo v Portorož, kjer izvedejo plavalno šolo v naravi. S pomočjo sofinanciranja si krijejo stroške najema prenočišča. Na posebnem programu (PP) so izvedli tabor Zmorem sam ter šolo v naravi za gibalno ovirane v Čatežu. V septembru se je sedem učencev udeležilo tudi pohodniškega tabora na Bledu. S pomočjo razpisa MO Velenje so pokrili stroške prevoza, vstopnin, hrane. Tekom dopoldneva učenci PP za realizacijo športnih vsebin telovadnice nimajo na razpolago. Hvaležni so vodstvu Rdeče dvorane, ki jim je v stiski pomaga s svojimi prostori. Mesečne brezplačne obiske nam v zimskem obdobju omogočajo upravljalci drsališča Velenje – zahvaljujejo se tudi njim. Pod okriljem Specialne olimpijade Slovenije (SOS) so se športniki PP udeležili regijskih in državnih iger MATP (program treninga motoričnih aktivnosti) ter regijskih in dvodnevni poletni iger SOS. V okviru slednjih so bili njihovi tekmovalci deležni tudi zdravstvenega programa. Mnogi njihovi športniki se s tekmovanjem vračajo z medaljami za dosežke iz različnih atletskih panog na različnih nivojih zahtevnosti. Ob finančni podpori SOS so organizirali lokalno prijateljsko tekmovanje – v športnih panogah s področja atletike in v elementih nogometa so se pomerili s športniki iz VDC Saša. V dogodek jih je popeljal kratek kulturni program, športno druženje pa so sklenili z družabno gibalno aktivnostjo. V Thermani Laško se je oktobra 6 njihovih športnikov udeležilo organizirane telesne vadbe in zdravstvenega pregleda (testiranja) oči. Vsi športniki, pri katerih je bilo ugotovljeno



MESTNA OBČINA VELENJE

odstopanje, so dobili naknadno brezplačna korekcijska očala, ostali pa sončna očala. Dogodek v Thermani so sklenili s kopanjem. Učenci 6. stopnje CVIU Velenje so z namenom spodbujanja socialne vključenosti sodelovali z različnimi institucijami v lokalnem okolju. Z Andragoškim zavodom Ljudska univerza Velenje so sodelovali na paradi učenja, v okviru TVU in tedensko na različnih zabavnih in poučnih delavnicah. Na RUJ Velenje so se vključevali individualno z namenom razvijanja praktičnih spretnosti. Z društvom Novus sodelujejo na različnih delavnicah na temo vrednot. V sodelovanju s Knjižnico Velenje so v novembru 2022 pripravili in otvorili knjižno polico Berem Lažje. Učenci 6. stopnje mnogo ustvarjajo na področju lahkega branja. V sodelovanju z Aksinjo Kermauner in Jernejem Kuntnerjem so v lahko branje priredili zgodbo Hitri Počasne. Zgodbo so v mesecu maju predstavili v Knjižnici Velenje. Oktobra pa so se udeležili gledališke uprizoritve zgodbe v Kopru, kjer so v dar prejeli didaktične pripomočke, ki so jih izdelali učitelji osnovne šole Pier Paolo Vergerio il Vecchio pod vodstvom Ine Sulič. V namen ozaveščanja svetovnega dne Downovega sindroma so učenci 6. stopnje ustvarili poučni film, ki je bil poslan različnim osnovnim šolam v regiji in objavljen na YouTube in Facebooku. Prav tako so objavili film in članek na Enostavno.si. V sodelovanju z Muzejem Velenje so pripravili in izdelali brošuro s prilagoditvijo informacij v lahko berljivi obliki. Brošura z naslovom: »Muzej na Velenjskem gradu Dobrodošli!« je dostopna v digitalni obliki na spletni strani Muzeja Velenje in spletni strani CVIU lahko bere.

Aktiv za avtizem, ki že tretje leto aktivno deluje znotraj CVIU, pripravlja različne aktivnosti za podporo vsem udeležencem, njihovim družinam in širši javnosti. Člani aktiva so v mesecu aprilu pripravili dve likovni razstavi, eno v Mestni občini Velenje drugo pa v Mestni knjižnici Velenje. Ob otvoritvi razstav so učenci izvedli krajši kulturni program. V aprilu in maju so bile izvedene CVIU energetske vadbe (elementi Tai Chija in Qi gonga) za učitelje in starše. Družinam so v oktobru posvetili strokovno predavanje Neželene oblike vedenja; prav tako v novembru. Novembra so se družinam priključili tudi strokovni delavci Vrtca Velenje ter starši predšolskih otrok na predavanju Učenci s težjimi izzivi pri učenju. Obenem pa so svoje znanje delili tudi na OŠ Dobrna kjer sta članici Aktiva za avtizem približali strategije dela z učenci z avtistično motnjo. Na šoli veliko razmišljajo o sodelovanju s starši, zato so v tem letu prijavili projekt Podporna skupina za starše, ki ga sofinancira MO Velenje. V okviru Podporne skupine so v oktobru povabili starše na izlet v Olimje, novembra je bilo organizirano predavanje, decembra pa delavnica Tehnike sproščanja in čajanka.

Lepo jim je, saj se pod streho njihovega, prostorsko sicer močno podhranjenega CVIU, srečujejo s srčnimi ljudmi – sodelavci in učenci. Verjamejo, da njihova povezanost, medsebojna opora in sodelovanje, botrujejo izboru vsebin in poti, ki so učencem zanimive in da so pri njihovem delu uspešni. Tudi zato, ker iščejo vedno nove izzive in načine, ki bi tako njih, delavce, kot učence in njihove družine spodbudili k novemu, sodobnemu, ustvarjalnemu druženju, učenju in preživljanju prostega časa.

Andragoški zavod Ljudska univerza Velenje občanom ponuja aktualne in kakovostne izobraževalne programe ter druge podporne aktivnosti, med slednjimi tudi programe, ki prispevajo k izboljšanju življenja invalidov in oseb s posebnimi potrebami v Mestni občini Velenje. V njihovih formalnih javno veljavnih programih za pridobitev izobrazbe imajo možnost za vključitev tudi invalidi. Konkretno v programu **srednjega poklicnega izobraževanja Administrator**, so vključenim invalidom v šolskih letih 2021/2022 in 2022/2023 z različnimi prilagoditvami omogočili ustrezno izobraževanje (spremljanje predavanj on-line, spletne učilnice, opravljanje izpitov v dogovorjenih rokih, daljši čas pisnih izpitov, učno pomoč v živo in on-line). V **Središču za samostojno učenje** je ob vsej potrebi multimedijski tehnologiji na voljo učni prostor za brezplačno samostojno učenje, kjer si lahko način in ritem učenja udeleženci popolnoma prilagodijo svojim zmožnostim in potrebam. Na voljo imajo tudi pomoč mentorja. V sklopu projekta **Pridobivanje temeljnih poklicnih kompetenc 2018-2022**, so udeležencem (starejšim od 45 let, z dokončano največ peto stopnjo izobrazbe, tudi invalidom) omogočili vključitev v različne programe (računalniška pismenost za odrasle, računalniško in digitalno opismenjevanje za odrasle, zdrav življenjski slog, angleščina, nemščina, španščina in italijanščina, priprave na izpit iz ZUP) ter izvedli več ponovitev. Tako so jih spodbudili k vseživljenjskemu učenju, izboljšanju kompetenc, ki jih potrebujejo zaradi potreb na trgu dela, prispevali k boljši zaposljivosti in mobilnosti ter njihovemu osebnemu in profesionalnemu razvoju. Tudi **Vzorčno mesto** ponuja vsebine, ki so primerne in dostopne otrokom in mladim s posebnimi potrebami. Učno postavitev Underconstruction, pri kateri učenci spoznavajo znanja, veščine in prakse pri gradnji, prenovi in opremljanju stanovanja, so v letu 2022 poleg mnogih osnovnih šol obiskali tudi učenci Centra za



MESTNA OBČINA VELENJE

vzgojo, izobraževanje in usposabljanje Velenje in varovanci Centra za usposabljanje, delo in varstvo Dobrna. »Direction Employment« (**Smer Zaposlitev**) je inovativen program usposabljanja ranljivih mladih, ki povečuje njihovo zaposljivost v konkurenčnih, visokotehnoloških panogah ter na IT področju. V letu 2022 so bili v program vključeni tudi mladi do 29 let s posebnimi potrebami, ki so tekom izobraževanja, ki vključuje tudi individualiziran pristop in psihosocialno podporo prilagojeno potrebam učečih se oseb, pridobili pomembne kompetence za osebni in profesionalni razvoj. V **Večgeneracijskem centru Planet generacij**, ki se nahaja v pritličju Ljudske univerze Velenje in je dostopen tudi gibalno oviranim invalidom, so v letu 2022 nudili različne preventivne programe, ki zagotavljajo socialno vključenost ranljivih ciljnih skupin, in sicer:

- Vsebine namenjene invalidom (delavnice za krepitev digitalnih kompetenc in opolnomočenje, uporaba pametnih telefonov ter povezovalne delavnice za preprečevanje stigmatizacije, izolacije in aktivno povezovanje različnih generacij – igranje šaha, kartanje, druženje, pogovori).
- V sodelovanju s CVIU Velenje so za mlade s posebnimi potrebami enkrat tedensko izvajali delavnice »Družabne urice s CVIU«, kjer so ustvarjali iz različnih materialov, izdelali skupni mozaik, plesali, peli se pogovarjali in skupaj poučno in zabavno preživljali skupni čas.
- Druge aktivnosti (jezikovne delavnice angleščine, nemščine in italijanščine, ustvarjalne delavnice oblikovanja gline in izdelave mozaikov, pogovorne delavnice, delavnice za osebno rast in druge tematske delavnice).

V Večgeneracijskem centru so v okviru nacionalne kampanje **Tedni vseživljenjskega učenja 2022** k sodelovanju povabili učence 6. stopnje iz CVIU Velenje, ki so pred Ljudsko univerzo Velenje pripravili stojnico z domačimi izdelki in na ta način predstavili svoje delovanje. Tovrstna sodelovanja prispevajo k boljšemu vključevanju oseb s posebnimi potrebami v okolje in družbo in jih je potrebno še okrepiti.

Skupina Premogovnik Velenje je strateške cilje podpirala s številnimi internimi in eksternimi usposabljanji, pri čemer so strmeli k dvigu nivoja kompetenc zaposlenih, nadgradnji strokovnega znanja zaposlenih in dodatni usposobljenosti naših zaposlenih.

V **Glasbeni šoli Fran Korun Koželjski Velenje** so tudi v preteklem letu skrbeli, da bi invalidom v čim večji meri omogočali dostop do vseh kulturnih dogodkov, ki jih organiziramo. V letu 2017 so pričeli z izvedbo projekta umestitve dvigala, ki bi omogočila invalidom, da se bodo lahko udeleževali tudi dogodkov, ki bodo potekali v Modri dvorani v 1. nadstropju. Pri pridobivanju sredstev za ta zahteven finančni načrt še niso bili v celoti uspešni, zato do realizacije projekta v letu 2022 še ni prišlo. Okvirna cena projekta je 200.000 EUR, zaradi česar pričakujejo, da bo projekt financirala ustanoviteljica in lastnica objekta, Mestna občina Velenje.

Knjižnica Velenje izjemno dobro sodeluje z ustanovami in društvi v lokalnem okolju, ki združujejo ljudi s posebnimi potrebami. Tako varovancem Centra za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje (CVIU) nudijo različne oblike bibliopedagoškega dela (pravilne ure, vodstvo po knjižnici, odprta razstava (v okviru katerih predstavijo svoje izdelke), sodelovanje pri Pikini bralni znački in projektu Rastem s knjigo...). V letu 2022 lahko izpostavijo tri večje dogodke:

- April: odprtje razstave likovnih del učencev CVIU Velenje, ki je bila posvečena mesecu zavedanja o avtizmu. Izdelki razstave z naslovom CVIU Velenje pušča sledi, so bila na ogled postavljena različna dela, ki so izražala barvitost, ustvarjalnost in vztrajnost učencev. Z unikatnimi izdelki so dokazali, da likovno izražanje nima meja in da lahko tudi oni pustijo sledi na tem področju.
- Maj: CVIU Velenje in Knjižnica Velenje z roko v roki do lahkega branja: predstavitev tipne slikanice Hitri počasne, ki je nastala po izvirnem delu Jerneja Kuntnerja. Zgodba je napisana v lahko berljivi obliki. Tipna slikanica je nadvse primerna za otroke z okvarami vida, motnjami v duševnem razvoju, otroke z disleksijo. Poleg avtorja knjige Jerneja Kuntnerja, so bili gosti še dr. Aksinja Kermauner, Tatjana Knapp ter Ina Sulić, ki z jetniki v zaporu Koper pripravlja tipne slikanice,
- November: ob dnevu splošnih knjižnic so otvorili novo knjižnično zbirko Lažje berem. Ob tem so predstavili knjižno delo avtorice Sabine Breznik (nekdanje dijakinje CVIU Velenje), Puran Peter, ki ga je predstavila s kamišibajem.



V posebni zbirki, ki so jo poimenovali Lažje berem, je knjižno in neknjižno gradivo, primerno za osebe z okvarami vida, disleksijo, motnjami v duševnem razvoju, pa tudi za oklevajoče bralce in priseljence, ki še ne obvladajo dobro slovenskega jezika oziroma se ga učijo. Zbirka je locirana na posebnem mestu v knjižnici in dobro označena, tako s tablamami kot s piktogrami, ki nakazujejo šest skupin: disleksija, brajica, znakovni jezik, zvočne knjige, večji tisk in lahko branje. Poleg zbirke smo postavili tudi omaro z bralnimi pripomočki (lupe, bralna očala in ravnila za dislektike) ter računalnik s sintetizatorjem govora. Le ta omogoča slepim in slabovidnim uporabnikom uporabo računalnika z dodatno prilagoditvijo. Računalnik je postavljen v kotiček z dodatno osvetlitvijo, kateri je namenjen predvsem slabovidnim uporabnikom.



Aktivno sodelujejo s Knjižnico slepih in slabovidnih Minke Skaberne. V letu 2022 so obogatili zbirko zvočnih knjig, ki obsega že okrog 50 naslovov, dobijo pa jih v dar od izdajatelja Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije. V glavnem so to dela slovenskih avtorjev (romani, kratka proza) za odrasle in tudi za mladino. Po zvočnicah njihovi uporabniki vedno bolj posegajo, ne samo osebe s posebnimi potrebami, ampak tudi starejša populacija, ki ima težave z vidom. Povečala se je izposoja zvočnih knjig preko mobilne aplikacije AUDIBOOK, njihovim uporabnikom je na voljo že 539 naslovov, prav tako pa tudi izposoja elektronskih knjig, portal Biblos.si, na voljo je že 2549 naslovov. Člani knjižnice si morajo za prenos e-knjig in namestitve aplikacije Audibook ustvariti geslo. Podrobnejša navodila dobijo v knjižnici in na njihovi spletni strani.

V skladu z zahtevami ZDSMA so prilagodili spletno stran knjižnice:

- izbira kontrastne barvne sheme,
- izbira druge pisave in velikosti,
- izbira pisave za uporabnike z disleksijo,
- večja velikost kurzorja miške,
- skok na glavno vsebino, ki je kot prva povezava dostopna s tabulatorjem na vseh straneh,
- pomik po meniju s smernimi tipkami ali tabulatorjem in skok iz postavke podmenija na nadrejeno postavko s tipko ESC
- prikaz trenutne lokacije tabulatorja,
- samodejni skok tabulatorja v pojavno okno,
- izhod iz pojavnega okna s tipko ESC.

Nadaljujejo z izvajanjem bralnega krožka, Moč branja, ki je namenjen vsem odraslim, še posebej ranljivim skupinam, kot so slepi, slabovidni, odrasli s specifičnimi težavami, starejši ipd. Srečujejo se enkrat mesečno. Že vrsto let izvajajo bralne urice v domovih za starejše, v Topolšici in Velenju. Tudi te čajanke potekajo enkrat mesečno. V predverju knjižnice, kjer se izvajajo prireditve imajo montirano slušno zanko, katera omogoča osebam z okvaro sluha spremljanje prireditev in lažjo komunikacijo. Glede na povpraševanje njihovih uporabnikov izvajajo tudi dostavo gradiva na dom. Namenjena je vsem, ki zaradi invalidnosti, starosti ali težje bolezni s težavo pridejo do knjižnice. Okrepili so sodelovanje z Društvom NOVUS. V okviru projekta »Razvoj in izvajanje dolgih programov socialne aktivacije ter opolnomočenje oseb za lažji vstop na trg dela, v knjižnici izvajajo različne aktivnosti za zainteresirane osebe iz omenjenega programa. Gre predvsem za predstavitev knjižnice ter njihovo



MESTNA OBČINA VELENJE

pomoč pri pospravljanju in urejanju polic. Umestitev notranje taktilne poti za slepe in slabovidne osebe, od vhoda knjižnice do oddelka izposoje, kjer knjižničar sprejme slepo ali slabovidno osebo in ji je v pomoč pri orientiranju v prostorih knjižnice, se je izkazala za zelo dobrodošlo, saj slepemu in slabovidnemu uporabniku omogoča samostojni dostop do knjižničnih uslug.

Tudi v bodoče se bodo trudili, da bodo čim dostopnejši vsem njihovim uporabnikom, še posebej invalidom (katerim nudijo brezplačno članarino) ter uporabnikom s posebnimi potrebami in tako s svojo dejavnostjo in pozitivnim odnosom prispevali k izboljšanju njihovega življenja v naši lokalni skupnosti.

V **Vrtcu Velenje** so v letu 2022 imeli zaposlenih 15 invalidnih oseb (strokovnih delavcev, 6 delavcev v kuhinjah in pralnicah, 1 administrativni delavec); 9 oseb za polovični delovni čas, 1 osebo za 6 ur dnevno. Število presega kvoto, vendar skladno z ZZRZI niso upravičeni do spodbud za preseganje kvote. Invalidi, ki so zaposleni v kuhinji in pralnici, imajo na voljo dvigalni stol in prilagojeno mizo za likanje. Za invalida na delovnem mestu vzgojitelja, so omogočili delo v skladu z veljavno odločbo ZPIZ-a. 7 invalidov dela z otroki in delajo bodisi v podaljšanem varstvu ali polovičen delovni čas z upoštevanjem vseh omejitev, ki jih imajo kot invalidi. V Vrtcu Velenje imajo vključene tudi otroke s posebnimi potrebami, ki so gibalno ali kako drugače ovirani. V ta namen so poskrbeli za nakup primerne opreme in didaktičnih sredstev, omogočajo pa jim tudi strokovno pomoč specialnega pedagoga, surdopedagoga, logopeda, socialnega pedagoga in svetovalnega delavca. V vrtec imajo vključenih 10 otrok s stalnim spremljevalcem. V vrtcu imajo štiri razvojne oddelke, v katere so vključeni otroci s posebnimi potrebami. Oddelki so ustrezno opremljeni, tako da imajo otroci zagotovljenih čim več potreb glede na primanjkljaje v razvoju. Posamezni razvojni oddelki vodi specialna pedagoginja v sodelovanju s pomočnikom/co vzgojiteljice. Za 5 otrok v razvojnih oddelkih skrbijo spremljevalci, ki imajo ustrezno zdravstveno izobrazbo. Vsi strokovni delavci se dodatno strokovno izpopolnjujejo in sodelujejo še z ostalimi strokovnjaki, s čimer nudijo otrokom najboljše možne pogoje za njihov razvoj. Posamezne otroke spremljajo na fizioterapije v ZD Velenje, kjer se seznanijo z raznolikimi načini pomoči in le-te vnašajo v svoje delo v vrtcu.

Na **Osnovni šoli Gorica** imajo učenca s težjo gibalno oviranostjo (Beckerjeva mišična distrofija), ki ima stalnega spremljevalca. Ima prilagoditve pri organizaciji pouka, ki jih dosledno upoštevajo. Drugih učencev ali zaposlenih invalidov na šoli ni. V preteklem letu so sodelovali z društvom gluhih in naglušnih, ki so izvedli delavnice za učence od 1. do 5. razreda.

Na **Osnovni šoli Gustava Šiliha** nimajo več zaposlene strokovne delavke, ki je bila na invalidskem vozičku. Med učenci ni nobenega, ki bi bil invalid in bi imel težave s premikanjem. V primeru, da kateri učenec zaradi poškodbe noge dobi mavec in obenem obiskuje šolo, mu za ta čas omogočijo uporabo dvigala.

Na **Osnovni šoli Miha Pinter Toledo** v letu 2022 žal niso uvajali ali implementirali novih ukrepov v povezavi z zagotavljanjem spodbudnega okolja za osebe s posebnimi potrebami. Vsekakor pa izvajajo številne aktivnosti v sodelovanju z Domom za varstvo odraslih, tudi v tem obdobju, ko so varovanci doma preseljeni v Topolšico. Ob zaključku leta 2022 so njihovi učenci varovancem doma pisali in poslali pismo lepih želja za novo leto 2023 ter tako ostali v stiku z njimi tudi v obdobju izgradnje novega doma. Razdelilnica obrokov, v okviru projekta javne kuhinje, je bila predstavljena ob šolo MPT kjer se razdajajo obroki do cca. 90 odjemalcev. Tudi v prihodnje se bodo na OŠ MPT trudili slediti pobudam in izvajati aktivnosti za zagotavljanje spodbudnega okolja ljudem s posebnimi potrebami.

Na **OŠ Livada** v letu 2022 niso izvajali nobenih neposrednih aktivnosti, ki bi se nanašale na invalide. Skozi različne oblike tako pri pouku kot ostalih dejavnostih in situacijah učence osveščajo o problematiki s katero se soočajo invalidi, razvijajo strpnost, empatičnost in krepijo njihovo samopodobo.

V **OŠ Šalek** so v šolskem letu 2022/2023 vpisali v prvi razred učenca, ki je gibalno oviran. Na šolskih stopniščih so že pred leti vgradili dve stopniščni ploščadi za lažje dostopanje gibalno oviranim osebam do učilnic in ostalih prostorov. Zaradi dotrajanosti ene od ploščadi so morali kupiti in zmontirati novo. Za nakup ploščadi je večino finančnih sredstev prispevala MO Velenje, pomoči pa so bili deležni tudi od Območnega združenja Rdečega križa Velenje. V sodelovanju z Republiškim rehabilitacijskim centrom Soča iz Ljubljane so naredili ustrezn seznam



pripomočkov in kupili vse potrebne pripomočke, da učenec lažje spremlja pouk in opravlja učne obveznosti. Kupili so nov stol, potrebne podloge, si sposodili prilagojeno šolsko mizo iz OŠ Gorica, na predlog delovnih terapevtov pa so učencu kupili prilagojen računalnik za delo v šoli in doma. Učencu so priredili tudi sanitarije. Za pomoč gibalno oviranemu učencu so zaposlili tudi spremljevalca in se udeležili izobraževanja v rehabilitacijskem centru Soča v Ljubljani. Učencu so zagotovili vse pogoje za enakovredno spremljanje šolskega procesa, v šoli pa so učenca sprejeli brez predsodkov in z največjo mero naklonjenosti. Deček se v šoli počuti sprejet in dobrodošel. Gluhim staršem plačajo tolmača znakovnega jezika za sporazumevanje z njimi. Na razrednih urah osveščajo učence z ustreznimi vsebinami s področja življenja oseb s posebnimi potrebami in njihove vključenosti v družbo. Skupini učencev iz CVIU so za potrebe pouka v letošnjem šolskem letu ponudili prostore v izpraznjenem hišniškem stanovanju v šoli.

Na **Osnovni šoli Antona Aškerc**a posebnih ukrepov tudi v preteklem letu niso izvedli. Učence so o tematiki osveščali pri urah državlanske vzgoje in etike. Učenci 5. razredov pa so svojimi učiteljicami v goste povabili društvo za bolnike z multiplo sklerozo.

Športna zveza Velenje spodbuja svoje članice, da izvajajo programe za izboljšanje življenja invalidov v MO Velenje. Med njimi so naslednja društva oz. klubi, ki so včlanjeni v Športno zvezo Velenje: Medobčinsko društvo invalidov Velenje, Strelsko društvo Mrož Velenje, Ribiška družina Velenje, Plavalni klub Velenje, Atletski klub Velenje in Karate klub Velenje. Prav tako vsako leto v okviru izbora najboljših športnikov in športnic MO Velenje pripravijo izbor najboljšega športnika invalida ter športnico invalidko. Ostalih programov za invalide ne izvajajo.

5. DELO, ZAPOSLOITEV, MATERIALNA IN SOCIALNA VARNOST

Zavod RS za zaposlovanje je osrednja ustanova na trgu dela. Med njegove pglavitne naloge sodi tudi razreševanje najranljivejših skupin na trgu dela, med njimi tudi brezposelnih invalidov. Na področju zaposlovanja invalidov si na Uradu za delo Velenje prizadevajo doseči čim večje vključevanje brezposelnih invalidov in ostalih brezposelnih oseb, ki imajo omejitve pri zaposlovanju, na trg dela. V evidenci brezposelnih oseb na območju MO Velenje (989 brezposelnih oseb) je bilo konec decembra 2022 prijavljenih 213 brezposelnih invalidov ali 54 brezposelnih invalidov (-20,2 %) manj kot v letu 2021.

Pomembno je, da so v letu 2022 vključili v zaposlitve 70 brezposelnih invalidov, prav tako so jih vključevali v programe Aktivne politike zaposlovanja ter v zaposlitveno rehabilitacijo. Med prijavljenimi invalidnimi osebami izstopajo ženske (61,0 %) in dolgotrajno brezposelni invalidi, ki jih je 67%.

Starostna struktura prijavljenih brezposelnih invalidov MO Velenje je naslednja:

- 68,5 % je starih nad 50 let,
- 18,7 % je starih med 40 in 49 let,
- 11,3 % je starih 26-39 let in
- 1,5 % starih do 25 let.

Izobrazbena struktura:

- 42,7 % invalidnih oseb z osnovnošolsko izobrazbo,
- 32,4 % z nižjo ali srednjo poklicno izobrazbo,
- 18,3 % s peto raven izobrazbe in
- 6,6 % z višjo in visoko raven izobrazbe.

Ključni dejavnik, ki poleg zdravstvenih omejitev, starosti vpliva na zaposljivost invalidov, je tudi njihova neugodna izobrazbena struktura ter njihova znanja in veščine, kar pomeni, da je posledično izbor del precej zožen na opravljanje preprostih in nezahtevnih del.



V okviru Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (v nadaljevanju ZZRZI), izvajajo rehabilitacijsko svetovanje z namenom in ciljem usposobitev invalida za ustrezno delo, njegovo zaposlitev (ali ohranitev zaposlitve), napredovanje v zaposlitvi ali ustrezna sprememba invalidove poklicne poti. V procesu rehabilitacijskega svetovanja se izvaja ugotavljanje smiselnosti za začetek postopka za pridobitev statusa invalida in/ali pravice do zaposlitvene rehabilitacije, informiranje in svetovanje o pravicah invalidov in spodbudah za zaposlovanje invalidov, ugotavljanje in analiziranje posebnih potreb pri zaposlovanju, funkcijskih zmogljivosti, opredelitev vrste in stopnje ovir pri zaposlovanju, analiza zmožnosti in sposobnosti osebe za usposabljanje in zaposlitev, ugotavljanje potrebe po poglobljenih oblikah obravnave v okviru zaposlitvene rehabilitacije ter izdelava ocene zaposlitvenih možnosti. Prav zaradi neustrezne izobrazbene strukture, se v procesu zaposlitvene rehabilitacije – ob upoštevanju fizičnih in psihičnih omejitev zaradi posledic invalidnosti – pred zaposlitvijo osredotočajo predvsem na pridobivanje novih znanj in veščin na konkretnem delovnem mestu kot tudi na opredelitev potrebne strokovne in/ali tehnične podpore.

Rehabilitacijsko svetovanje je torej kontinuiran proces in potrebuje intenzivno sodelovanje ter povezovanje različnih strokovnih služb. Tako se rehabilitacijski svetovalec povezuje z zdravnikom svetovalcem (praviloma zdravniki medicine dela), z rehabilitacijsko komisijo, izvajalci storitev zaposlitvene rehabilitacije ter z ostalimi nosilci invalidskega varstva oziroma zaposlitvene rehabilitacije, delodajalci (invalidska podjetja, zaposlitveni centri idr.), izvajalci programov socialne vključenosti ter centri za socialno delo.

Po ZZRZI vlada z uredbo določa, koliko invalidov mora zaposliti podjetje glede na svojo velikost in dejavnost. Kvote so določene za delodajalce z več kot 20 zaposlenimi: zaposliti morajo od 2 do 6 odstotkov invalidov glede na skupno število delavcev, različno po dejavnostih.

Invalidne osebe, ki jim je bila priznana pravica do zaposlitvene rehabilitacije po ZZRZI, Zavod RS za zaposlovanje kontinuirano vključuje v storitve zaposlitvene rehabilitacije k različnim koncesionarjem za izvajanje storitev zaposlitvene rehabilitacije.

Koncesionarji za izvajanje storitev zaposlitvene rehabilitacije na območju Urada za delo Velenje so: Zavod Ruž Nazarje, Racio Celje in Zavod Ruž, na naslovu Prešernova 8, Velenje.

Povečana motivacija, aktivacija, individualen pristop pa pripomorejo k večjemu vključevanju le-teh v ukrepe aktivne politike zaposlovanja (javna dela, subvencije za zaposlitev, programi izobraževanja in usposabljanja, Učne delavnice...), h konkurenčnejšemu nastopu na trgu dela in k višji kakovosti življenja.

V letu 2022 se je z Urada za delo Velenje zaposlilo 98 brezposelnih invalidnih oseb, od tega je prešlo v zaposlitve 70 brezposelnih invalidov, ki so občani MO Velenje.

V letu 2022 smo **v ukrepe Aktivne politike zaposlovanja vključili 93 brezposelnih invalidov:**

- 30 invalidov v program Javna dela in Učne delavnice,
- 13 invalidov v program Spodbude za zaposlovanje,
- 50 invalidov v programe usposabljanja in izobraževanja

(podatek o vključitvah v programe APZ se vodi na ravni Urada za delo Velenje (MO Velenje, Šoštanj, Šmartno ob Paki))

Delovna zmožnost oseb z ugotovljeno trajno telesno in/ali duševno okvaro ter njihovo vračanje na delo po rehabilitaciji (lahko) sooblikujeta postopke za obvladovanje invalidnosti v družbi, kar se kaže v večji socialni vključenosti, v preprečevanju prezgodnjega (invalidskega) upokojevanja in v preprečevanju dolgotrajne brezposelnosti.

Na dan 31.12.2022 je bilo v **Skupini Premogovnik Velenje** zaposlenih 409 invalidov od tega 394 v invalidskem podjetju HTZ I:P., Velenje. V invalidskem podjetju so s trga dela zaposlili 6 invalidov. Skladno s potrebami delovnega procesa in preostale delazmožnosti so na različna fizično nezahtevna dela prezaposlili še 9 invalidov, ki so pred nastankom invalidnosti, delo opravljali v Premogovniku Velenje. Na področju izvajanja storitev zaposlitvene, poklicne in medicinske rehabilitacije, zaposlovanja invalidov, invalidskih postopkov, usposabljanja na delovnem mestu so sodelovali s številnimi zunanjimi inštitucijami: Zavodom za invalidsko in pokojninsko zavarovanje, Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije, osebnimi zdravniki, izvajalci storitev zaposlitvene rehabilitacije,



Zavodom za zaposlovanje, z Javnim štipendijskim, razvojnim, invalidskim in preživninskim skladom Republike Slovenije, Centrom za rehabilitacijo invalidov, idr.

6. VERA IN DUHOVNA OSKRBA

Verske ustanove, invalidske organizacije in društva zagotavljajo dostopnost do duhovne oskrbe in spodbujajo enake pravice do veroizpovedi, ne glede na vrsto invalidnosti. Poleg tega je njihova redna naloga skrb za dostopnost do cerkvenih objektov ter zagotavljanje ustreznih arhitekturnih rešitev v okviru prihodnjih sanacij in/ali rekonstrukcij cerkvenih objektov.

7. VKLJUČENOST INVALIDOV V OBLIKOVANJE POLITIKE IN NAČRTOVANJE INVALIDSKEGA VARSTVA

V Republiki Sloveniji so zagotovljene možnosti svobodne oddaje volilnega glasu s tem, da se zagotovijo prilagojena volilna mesta za gibalno ovirane osebe. Poleg tega pravočasno obveščajo o dostopnih voliščih v skladu z veljavno zakonodajo.

Invalide spodbujamo in jim omogočamo sodelovanje pri pripravi občinskih dokumentov, ki se nanašajo na področja invalidov. Invalidska društva so vedno vabljena k sodelovanju pri pripravi programov za izboljšanje življenja invalidov v MO Velenje. Sodelovali so pri pripravi Programa za izboljšanje življenja invalidov MO Velenje za obdobje 2018-2021.

8. AKTI OBČINE, KI UREJAJO VPRAŠANJA ZA URESNIČEVANJE PRAVIC INVALIDOV

Invalidi se vključujejo v pripravo občinskih aktov, ki se nanašajo na vprašanja invalidov.

Svet MO Velenje je na 2. redni seji dne 29. 1. 2019 sprejel Program za izboljšanje življenja invalidov v MO Velenje za obdobje 2018 do 2021. S pripravo Programa za izboljšanje življenja invalidov v MO Velenje za obdobje od 2018 do 2021 se je nadaljevalo z uspešno in ustaljeno prakso sistematičnega načrtovanja ukrepov na področju zagotavljanja dostopnosti. Program vsebuje nabor ukrepov, katerih nosilci so organi MO Velenje ter posamezni javni zavodi, podjetja, društva in ostale institucije v MO Velenje. Program vsebuje nabor ukrepov, razvrščenih pod sedemnajst ključnih ciljev - osveščanje in informiranje javnosti o invalidski problematiki, zdravstveno varstvo, rehabilitacijski programi, strokovno-podporne storitve in programi, dostopnost grajenega okolja, informacij in prevozov, vzgoja in izobraževanje, delo in zaposlitev, materialna in socialna varnost, družinsko življenje in spoštovanje osebne integritete, kultura, rekreacija in šport, vera in duhovna oskrba, vključenost invalidov v oblikovanje politike in načrtovanje invalidskega varstva, podpora delovanju invalidskih organizacij, usposabljanje strokovnega kadra za komuniciranje in neposredno delo z osebami s posebnimi potrebami ter mednarodno sodelovanje. Do leta 2021 je veljal Program za izboljšanje življenja invalidov v MO Velenje za obdobje od 2018 do 2021, sedaj pa je planirala izdelava Strategije socialnega varstva v MO Velenje, ki bo zajela tudi področje izboljšanja življenja invalidov.

Svet Mestne občine Velenje je na 19. redni seji dne 28. 2. 2017 sprejel Celostno prometno strategijo Mestne občine Velenje, Trajnostna mobilnost za zeleno Velenje, Ukrepajmo danes za prijaznejši jutri (Uradni vestnik 5/2017). Celostna prometna strategija Mestne občine Velenje predvideva na področju uveljavitve trajnostnega načrtovanja prometa tudi naslednji ukrep, in sicer Strateško načrtovanje dostopnosti za invalide in druge osebe z oviranostmi.

9. MATERIALNA, FINANČNA IN VSEBINSKA PODPORA DELOVANJU INVALIDSKIH ORGANIZACIJ IN POSVETOVANJE PRI ODLOČANJU O INVALIDSKIH ZADEVAH

V MO Velenje deluje **Svet za invalide**, ki ima nalogo opozarjanja in podajanja pobud za odpravo vseh vrst ovir in nefunkcionalnih rešitev v grajenem in družbenem okolju ter informiranja javnosti o aktivnostih in problemih, s katerimi se soočajo invalidi. Člani Sveta za invalide MO Velenje spremljajo učinke sprejetih ukrepov za osebe s posebnimi potrebami.



MESTNA OBČINA VELENJE

MO Velenje nudi invalidskim organizacijam in društvom uporabo prostorov oziroma večnamenskih dvoran v občinski lasti za namen okroglih miz, predavanj in prireditev s področja invalidnosti. MO Velenje sofinancira programe in projekte s področja socialnega varstva, kulture in športa. Vsi razpisi so objavljeni na spletni strani MO Velenje, www.velenje.si, v poglavju Javne objave. V letu 2022 so bili na teh področjih objavljeni naslednji razpisi:

- Javni razpis za sofinanciranje socialnih in zdravstvenih programov in/ali projektov v Mestni občini Velenje v letu 2022.
- Javni razpis za sofinanciranje izvajanja letnega programa športa v Mestni občini Velenje iz proračuna Mestne občine Velenje za leto 2022.
- Javni razpis za sofinanciranje programov organizacij upokojencev v Mestni občini Velenje za leto 2022.
- Javni razpis za izbiro kulturnih programov in projektov v Mestni občini Velenje, ki jih bo v letu 2022 sofinancirala Mestna občina Velenje.
- Javni razpis za sofinanciranje programov/projektov/prireditev, ki niso predmet drugih financiranj iz proračuna Mestne občine Velenje.

10. ZAKLJUČEK

S projektom Občina po meri invalidov dajemo velik poudarek invalidom, saj se zavedamo njihovega pomena vključenosti v družbo. Ponosni smo, da je bila Mestna občina Velenje leta 2004 ena izmed prvih prejemnic listine Občina po meri invalidov. Invalidi lahko k družbi veliko prispevajo. Ni treba, da so odvisni od drugih. Pomembno je, da v okolju, kjer živijo, dobro počutijo. Morajo se počutiti varno. Imeti morajo primeren prostor za življenje. Drugi ljudje jih morajo upoštevati.

S projektom želimo izboljšati obveščanje in osveščanje občanov o položaju, pravicah in potrebah invalidov, njihovem uveljavljanju kot neodvisnih državljanov in integraciji v vsa dogajanja v občini, zagotoviti pogoje za vključevanje invalidov v procese odločanja na občinski ravni, na področjih, ki so za invalide pomembna, razvijati podporno okolje, službe, programe, ki omogočajo čim bolj neodvisno življenje invalidov in poudarjanje njihovih sposobnosti, odpravljati ovire, ki onemogočajo ali otežujejo neodvisno življenje invalidov in reševati tudi druge problematične situacije, s katerimi se naši invalidi srečujejo (npr. dodelitev ali zamenjava stanovanj invalidom, brezplačno koriščenje dvoran, dodelitev izrednih pomoči invalidom, sofinanciranje programov invalidskim društvom, sofinanciranje javnih del).

Vsako leto izvedemo v MO Velenje številne dogodke, aktivnosti in ukrepe za izboljšanje življenja invalidov. V naši lokalni skupnosti se zavedamo, da ima kar nekaj naših občank in občanov različne oviranosti in si z različnimi ukrepi in aktivnostmi že vrsto let prizadevamo, da zagotavljamo dobre življenjske pogoje prav za vse občane.

Pripravila:

Tea Pantner, dipl. var.
svetovalka

Drago KOLAR

predsednik Sveta za invalide
Mestne občine Velenje